

Ushqyr oıla! Bikkе samǵa! Álemdi sharla!

Farabi

№2

АҚПАН

2026

shákirti

@farabishakirti.kz
f @farabishakirti.kz
i @farabishakirti.kz

МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНЕ, ОҚУШЫЛАРҒА, ОРТА ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ ОҚУ
ОРЫНДАРЫ ОҚЫТУШЫЛАРЫ МЕН БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНА, САЛА МАМАҒДАРЫНА,
АРДАҒЕРЛЕРГЕ, АТА-АНАҒА АРНАЛҒАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТАНЫМДЫҚ ЖУРНАЛ

Шығыс Қазақстан облысы,
Қатон-қарағай ауданы
yka.kz

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың ең өзекті даналық сөздері мен қанатты ойлары:

*Мемлекет және саясат: «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет. Саяси жүйенің бұл формуласы мемлекет тұрақтылығының негізі саналады».

*Қоғамдық құндылықтар: «Ысырапшылдық пен даңғазалық қоғамның да, адамның да абыройын төгеді. Жауапсыздық, немқұрайдылық бүкіл елді қасіретке ұшыратады».

*Білім мен ғылым: «Білім мен ғылым – табысқа жетудің ең басты кілті. Өскелең ұрпаққа тағылымды тәрбие және озық білім беру – өте маңызды міндет».

*Ұлттық болмыс: «Абай өлеңдері мен қара сөздері – ұлттық болмысымыздың айнасы».

*Жер және еңбек: «Жер – біздің ортақ байлығымыз және оны кім игерсе, соған тиесілі болуы тиіс».

*Тәрбие және ұстаз: «Ұстаз – әрқашан ілім мен ізгілікті алға қоятын тұлға. Ұлағатты ұрпақ тәрбиелеу – аса жауапты әрі күрделі міндет».

*Бұл сөздер әділетті Қазақстанды құру жолындағы мемлекеттік идеологияның негізгі бағыттарын айқындайды.

<https://www.google.com>
Cyper:<https://ortcom.kz/>

Farabi shakirti

Мектеп мұғалімдеріне, оқушыларға, орта және жоғары оқу орындары оқытушылары мен білім алушыларына, сала мамандарына, ардагерлерге, ата-анаға арналған Республикалық танымдық журнал

№2 (78) ақпан 2026 жыл

Журнал 2019 жылдың наурыз айынан бастап, айына 1 рет шығады (электронды нұсқа)

Шығарушы және меншік иесі
«MODERN MEDIA ALMATY» ЖШС

Директор-Бас редактор: **Жанастан КУЧУКОВА**
Тілшілер: **Жұлдыз ӘБІЛ,**
Тамила ИБРАГИМОВА
Безендіруші-дизайнер: **Раушан БАҚЫТЖАНҚЫЗЫ**

Редакцияның мекенжайы: 040600, Алматы облысы,
Ұзынағаш, Тәуелсіздек, 81.
Тел.: +7 701 730 9312

E-mail: farabi_shakirti@mail.ru
ТАРАЛЫМЫ – 228 дана.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі
"Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің
Ақпарат комитеті" республикалық мемлекеттік мекемесі

Мерзімді баспасөз басылымын, ақпарат агенттігін және желілік
басылымды қайта есепке қою туралы КУӘЛІК № KZ28VPY00092839
Астана қ. Берілген күні: 17.05.2024 ж.

Атауы: Республикалық «Farabi shakirti» журналы.
Тілі: қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде басылады. Тақырыптық
бағыты: Мектеп мұғалімдері мен оқушыларға, орта және жоғары оқу
орындары оқытушылары мен білім алушыларына, сала мамандарына,
ардагерлерге, ата-анаға арналған Республикалық танымдық журнал.
Таралу аумағы: Қазақстан Республикасы
Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі:
17481-Ж 28.01.2019 жыл

Журналдың цифрлық нұсқасы «Farabi shakirti» редакциясында
қапталды.

Журнал бетінде жарияланған оқырмандарымыздың көзқарасы мен
олардың шығармаларының нақтылығы үшін редакция жауап бермейді.

ӘР БАЛА-ЖЕКЕ БІР ӘЛЕМ

Әрбір баланың ата-ана қамқорлығына, қауіпсіздігіне және денсаулығы мен дамуына көңіл бөлетін бақытты балалық шаққа құқығы бар. Осыған байланысты ЮНИСЕФ әртүрлі себептермен басқалармен тең дәрежеде өсу және даму мүмкіндігінен айырылған балалардың құқықтарын қорғайды.

ЮНИСЕФ немесе Біріккен Ұлттар Ұйымының (БҰҰ) Балалар Қорының негізгі мекемелерінің бірі, екінші жаһан соғысы тауқыметін тартқан Еуропа балаларына гуманитарлық көмек қоры. 1946 жылы 11 желтоқсанда II-дүниежүзілік соғыстан тікелей зардап шеккен елдердің балаларына көмектесу үшін уақытша ұйым ретінде құрылған. Алғаш «Балаларға көмек көрсететін халықаралық төтенше қор» деп аталды.

ЮНИСЕФ жайлы 3 қызықты ақпараттармен бөлісем:

Біріншіден, Ұйым 190 елде жұмыс істейді, сондықтан олар қауіп төнген балаларға қол жеткізе алады. Дүние жүзінде күн сайын көптеген соғыстар, зорлық-зомбылық немесе балаларға әсер ететін аурулар бар.

Екіншіден, ЮНИСЕФ туы көк түсті, глобус пен БҰҰ жалауының жапырақтары, бірақ жер шарының ішінде ана мен бала бейнеленген.

Үшіншіден, ЮНИСЕФ - маңызды жаһандық ұйымның атауы: Біріккен Ұлттар Ұйымының Балалар қоры. Бұл атау Біріккен Ұлттар Ұйымының Балалар Қорын білдіреді. Бастапқыда ЮНИСЕФ Біріккен Ұлттар Ұйымының Балаларға арналған төтенше жағдайлар жөніндегі халықаралық қорын білдіреді. 1953 жылы атаудан «Халықаралық» және «Төтенше жағдай» деген екі сөз алынып тасталды, ЮНИСЕФ атауы қалды.

Ізгі ниет елшілері ЮНИСЕФ-тің ең танымал тұлғаларының бірі болып табылады. Өнер, музыка, кино, спорт және т.б. әлемдердің көрнекті тұлғалары ретінде олар бүкіл әлемде балалар кездесетін қиындықтарды жарықтандыруда маңызды рөл атқарады. Ізгі ниет елшілері ЮНИСЕФ-ке аз қамтылған балалар мен жасөспірімдерге өмірлік көмек пен үмітпен жетуге көмектесе отырып, хабардарлықты арттыру және қолдауды жұмылдыру үшін өз уақыттарын жұмсайды. Бұл ұйым ізгі ниет елшілерін шақырған алғашқы ұйымдардың бірі болды. 1954 жылы Дэнни Кей ерекше тапсырмалар бойынша елші рөлін бастады, бұл Одри Хепбернге, сэр Роджер Мурға және біз бүгін мақтан тұтатын атақты тізімге жол ашты. Ұйымның ізгі ниет елшілері, бәрімізге танымал жұлдыздардың атын атап кетсек: Лео Месси (2010), Милли Бобби Броун (2018), Джэки Чан (2004), Шакира Мебарак (2003), Селена Гомез (2009), Хаби Лэйм (2025). Айрықша үлесімен танылған Милли Бобби Браун жүрегіне ерекше әсер қалдырған ойымен бөлісті:

— Мен ЮНИСЕФ-ке осы қоғамдастықтағы жастармен, сондай-ақ мұғалімдермен кездесу мүмкіндігі үшін өте ризамын. Мектепте бірнеше жасөспірім қыздармен уақыт өткізгенім, олардың жеке әңгімелері мен тәжірибелерін тыңдау және білу маған қатты әсер етті. Біз өз қиындықтарымыз арқылы бір-бірімізге қолдау көрсетудің маңыздылығы туралы сөйлестік, мен олардың болашақта өз шешімдерін қабылдауға және өз шешімдерін қабылдауға қабілетті екенін сезінулерін қаладым. Олар керемет шабыттандырады және мен олардың қоғамдастығында өзгеріс болатынын білемін, - деді.

Ал сіз бұл әлемдік назардағы ұйымның Қазақстанда бар екенін біліп пе едіңіз?

1994 жылы 16 ақпанда Тәуелсіз Қазақстан алғашқы халықаралық құжаттардың бірі-Бала құқықтары туралы конвенцияға қол қойды. 1992 жылы ақпанда Біріккен Ұлттар Ұйымының Балалар қоры

(ЮНИСЕФ) Қазақстандағы балалардың жағдайын бағалау үшін жаңа тәуелсіз республикаға өзінің алғашқы миссиясын ұйымдастырды. Кейінгі барлық балаларды қызылша мен полиомиелитке қарсы иммундау жобасы ЮНИСЕФ-тің Қазақстандағы алғашқы жобасы болды. Қазақстандағы 20 жылдан астам жұмысы барысында ЮНИСЕФ-тің мандаты айтарлықтай дамыды: вакциналар, дәрі-дәрмек және басқа да материалдық көмек көрсетуден бастап, олар қоғамның әлеуетін нығайтуға және балалар мен отбасылардың жоғары мүдделері үшін озық әлеуметтік технологияларды енгізуге көшті. Қазақстанда да ізгі ниет елшілері болды, олардың бірі – «Ninety On» тобы. «Ninety One» тобы, ЮНИСЕФ ұлттық ізгі ниет елшілері ерекше рөл атқарды. Олар қорқытумен күресудегі жеке оқиғалары мен тәжірибелерімен бөлісті, бұл қиындықты жеңудің сәтті стратегияларын көрсетті.

«Бізге қорқытуға қарсы тұрудың қиындығы мен азабы туралы өз тәжірибеміз бар. Жас кездегі қорлауды көмексіз шешу өте қиын болуы мүмкін. Сондықтан ЮНИСЕФ келіссөздеріне қатысу және барлық жас спикерлерге қолдау көрсету біз

үшін маңызды», - деді топтың жетекші вокалисті Зак (Дулат Мұхаметқалиев).

Ол олардың әңгімелерінің ұқсас қиындықтарға тап болған басқа жас адамдарға көмектесудегі ықтимал әсерін атап өтті. Ол ересектерді Қазақстандағы балалардың жағдайын жақсарту, жарқын болашақ пен барлығына тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету үшін әрекет етуге шақырды. Топтың тағы бір мүшесі Бала (Данияр Кулумшин) жақындарынан көмек сұрағанда тартынбауға шақыра отырып, жеке тәжірибе мен қиындықтармен бөлісудің маңыздылығын атап өтті.

— Ninety One» тобының бір бөлігі ретінде дебют жасамас бұрын, біз ренжітетін сөздер мен эмоционалдық қиындықтарға төтеп беруге көмектесетін тренингтерден өттік. Бұл тренинг сессияларының негізгі тұжырымдамасы қай сөздердің сізге және сіздің осалдықтарыңызға әсер еткенін анықтау, содан кейін олардың болашақта әсерін болдырмау үшін осы осалдықтарды күшейту болды, - деді ол. Бұл ұйым көптеген жобалар мен жұмыстар арқылы балаларды естіп, ерекше көңіл бөліп, көмек беретіні бізді сезімге бөледі.

МАРАТОВА Сабина,
Абай Ұлттық мектебінің
11- сынып оқушысы,
Жетекшісі: Мерзоянова Меруерт
Өмірсерікқызы

Қазақстан тарихындағы тұңғыш вице-президент

Қызылорда қаласында өткен Ұлттық құрылтайдың бесінші отырысында ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекеттің саяси жүйесін түбегейлі өзгертетін маңызды ұсыныстар көтерді.

Өз кезегінде бұл өзгерістер елдің заң шығарушы органының құрылымын, консультациялық институттарды және жоғары лауазымдарды қайта форматтауды көздейді.

Солардың бірі - Қазақстанда вице-президент лауазымы қайта енгізу ұсынысы. Президенттің айтуынша, Мемлекеттік кеңесші қызметі жойылады. Оның орнына вице-президент лауазымы пайда болады.

Вице-президентті Президент тағайындайды, бірақ ол үшін Парламенттің (Құрылтайдың) келісімі керек.

Негізгі өкілеттіктері:

Халықаралық форумдарда Қазақстан атынан өкілдік ету.

Халықаралық делегациялармен келіссөз жүргізу.

Құрылтайда Президент атынан өкіл болу.

Отандық және шетелдік қоғамдық-саяси, ғылыми, мәдени ұйымдармен жұмыс істеу.

Президенттің өзге тапсырмаларын орындау.

Вице-президенттің нақты құзыреті мен міндеттерін Президент айқындайды.

ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ЛАУАЗЫМЫНЫҢ ТАРИХЫ

Қазақстан тәуелсіздік алған алғашқы жылдары вице-президент институты болған. Ол 1991 жылы енгізіліп, 1996 жылдың 22 ақпанында экс-президент Нұрсұлтан Назарбаевтың жарлығымен жойылды. Сол кезде вице-президент қызметін атқарып тұрған Ерік Асанбаев қызметінен босатылып, институт толығымен мемлекеттік басқару жүйесінен алынып тасталды.

Енді араға шамамен 30 жыл салып, бұл лауазымды қайта жаңғырту идеясы көтеріліп отыр. Бұл өзгеріс Қазақстанның Конституциясын өзгертудің бір бөлігі ретінде қарастырылып отыр.

Қазақстан тарихында вице-президент қызметін атқарған жалғыз адам – Ерік Мағзұмұлы Асанбаев. Ол 1936 жылдың 10 наурызында Қостанай облысының Амангелді ауданына қарасты Байғабыл ауылында дүниеге келген. 1958 жылы Қазақ мемлекеттік университетінің экономика факультетін бітірген. Мамандығы – экономист, экономика ғылымдарының докторы (1985 жылдан), профессор (1987 жылдан).

Ерік Асанбаевтың мансабы КСРО кезінде басталды. 1958-1961 жылдары Қостанай облысындағы ауыл шаруашылығы ұйымдарында экономист болып жұмыс істеді.

Кейін Қазақстан Компартиясының жүйесінде

түрлі лауазымдар атқарды: 1961-1963 жылдары Қостанай облыстық партия комитетінің нұсқаушысы, 1963-1964 жылдары Қостанай облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының жоспарлау бөлімінің бастығының орынбасары. 1964-1968 жылдары Қазақстан Компартиясы Орталық комитетінің ауыл шаруашылығы бөлімінің нұсқаушысы, 1968-1970 жылдары Қазақстан Компартиясы Орталық комитеті ауыл шаруашылығы бөлімінің сектор меңгерушісі болды.

1970-1972 жылдары Қазақстан Компартиясы Орталық комитеті аппаратының ауыл шаруашылығы бөлімінің меңгерушісінің орынбасары, ал 1972-1978 жылдары Қазақстан Компартиясы Орталық комитеті ауыл шаруашылығы бөлімінің меңгерушісі қызметін атқарды.

1978-1985 жылдары Қазақстан Компартиясы Орталық комитеті хатшысының орынбасары, 1985-1989 жылдары Қазақстан Компартиясы Орталық комитеті хатшысы болды. 1989-1990 жылдары Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесі Төралқасы төрағасының орынбасары, ал 1990 жылы Қазақ КСР Министрлер Кеңесі төрағасының бірінші орынбасары қызметтерін атқарған.

Тәуелсіздік алғаннан кейін, 1991 жылдың қазан

айынан 1996 жылдың ақпан айына дейін Қазақстан Республикасының вице-президенті болды. Бұл кезеңде ол елдің алғашқы саяси реформаларына қатысып, өтпелі кезеңдегі мемлекеттік институттардың қалыптасуына үлес қосты. 1994-1996 жылдары Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Адам құқықтары жөніндегі комиссияның төрағасы қызметін қоса атқарды.

Вице-президент лауазымы жойылған соң, 1996 жылдың ақпанынан 2000 жылға дейін Қазақстанның Германия Федеративтік Республикасындағы Төтенше және өкілетті елшісі болып жұмыс істеді.

Ерік Асанбаев 2004 жылдың 23 тамызында Алматы қаласында қайтыс болды. Ол "Құрмет" орденімен және бірқатар медальдармен марапатталған. Туған жері Қостанай облысы Әуликөл ауданында оған ескерткіш орнатылған.

Басында айтып өткеніміздей, Ұлттық құрылтайдың

бесінші отырысында Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев мемлекеттің саяси жүйесін түбегейлі өзгертетін маңызды ұсыныстар жариялады. Бұл өзгерістер елдің заң шығарушы органының құрылымын, консультациялық институттарды және жоғары лауазымдарды қайта форматтауды көздейді. Ұсынылған реформалардың барлығы жалпыұлттық референдумға шығарылуы мүмкін.

Тоқаев Қазақстан Парламентін (қазіргі Мәжіліс пен Сенатты) бір палаталы заң шығарушы органға айналдыруды ұсынды.

Жаңа орган «Құрылтай» деп аталады. Депутаттар саны — 145 мандат.

Сайлау мерзімі — 5 жыл.

Сайлау жүйесі — толығымен пропорциялық (партиялық тізім бойынша).

Жергілікті мәслихаттар әлі де мажоритарлық жүйемен сайланады.

Құрылтай төрағасының үш орынбасары болады.

Комитеттер саны — 8.

Сондай-ақ, қазіргі Ұлттық құрылтай мен Қазақстан халқы Ассамблеясы таратылады. Олардың функциялары біріктіріліп, Халық кеңесі деп аталатын жаңа жоғары консультациялық-кеңесші орган құрылады.

Мүшелер саны - 126 адам.

Этномәдени бірлестіктерден - 42 адам.

Мәслихаттардан - 42 адам.

Жергілікті қоғамдық кеңестерден - 42 адам.

Кеңес мүшелерін Президент тағайындайды.

Төрағаны кеңес мүшелері сайлайды.

«Халық кеңесі» елдегі барлық ұлттар, аймақтар мен әлеуметтік топтардың мүддесін білдіретін платформа болмақ.

Ұлттық құрылтайдың алдыңғы отырыстары 2022 жылы Ұлытауда, 2023 жылы Түркістанда, 2024 жылы Атырауда және 2025 жылы Бұрабайда өткен болатын. Тоқаевтың бұл ұсынысы Конституцияға тиісті өзгерістер енгізу арқылы жүзеге асырылмақ, ол атқарушы биліктің тиімділігін арттыруға және мемлекеттік институттарды жетілдіруге бағытталған.

Бүркіт Нұрасыл

<https://e-history.kz/>

Farabi shahirti 5

Бибігүл Жексенбай:

КОНСТИТУЦИЯНЫ ТАЛҚЫЛАУ ТЕК САЯСАТКЕРЛЕРДІҢ ЕМЕС, БҮКІЛ ҚОҒАМНЫҢ ІСІ

АСТАНА. KAZINFORM – Қоғамдық сын – демократиялық процестің ажырамас бөлігі. Бірақ ол нақты мәтінге, нақты баптарға сүйенгенде ғана пайдалы болады деген пікір білдірді Парламент Сенатының депутаты, Бас редакторлар клубының басшысы Бибігүл Жексенбай.

— Жаңа Конституция жобасы жарияланған сәттен бастап қоғамда қызу пікірталас басталды. Әлеуметтік желілерде түрлі бағалар беріліп, кейде асығыс тұжырымдар да айтылды. Бұл - тосын құбылыс емес. Әлемдік тәжірибеге қарасақ, кез келген конституциялық реформа алдымен эмоциялық реакция тудырады, кейін барып мазмұнды талқылауға ұласады. Бүгін біз дәл осы екінші кезеңге қадам басып отырмыз.

Конституция – жай ғана құқықтық құжат емес. Ол мемлекеттің болмысын, қоғамның құндылықтарын, билік пен азамат арасындағы тепе-теңдікті айқындайтын негізгі келісім. Сондықтан оның әрбір нормасы қоғам назарында болуы заңды. Бастапқыда түрлі алаңдаушылық пен күмәннің туындауы да түсінікті. Бірақ уақыт өте келе пікірталас эмоциядан арылып, кәсіби арнаға түседі. Бұл - кез келген демократиялық қоғамның табиғи эволюциясы, - деді Бибігүл Жексенбай.

Әлемдік тәжірибе нені көрсетеді?

— Францияда 2008 жылғы конституциялық реформа алғаш жарияланған кезде қоғамда қызу пікірталас өрбіді. Алайда парламенттік тыңдаулар мен ашық түсіндіру жұмыстары нәтижесінде талқылау біртіндеп құқықтық арнаға ауысып, реформа орнықты түрде қабылданды.

Норвегияда 2014 жылғы түзетулер де алғашқыда сақтықпен қабылданғанымен, кең қоғамдық түсіндіру жұмыстары олардың мазмұнын айқындап, сенімді нығайтты.

Басқа да елдердің тәжірибесі көрсеткендей, ашық диалог пен жүйелі түсіндіру конституциялық өзгерістердің легитимділігін күшейтеді, - деді ол.

Бибігүл Жексенбай Конституциялық комиссия

мүшелері қоғам алдында пікір білдіріп, журналистер сұрақтарына жауап беріп, күрделі нормаларды түсіндіріп жатқанын айтты.

— Бүгінгі жағдайда маңызды бір жайт анық көрініп отыр: мемлекет үнсіз қалған жоқ. Конституциялық комиссия мүшелері қоғам алдында пікір білдіріп, журналистер сұрақтарына жауап беріп, күрделі нормаларды түсіндіруде. Бұл — дұрыс әрі қажетті қадам.

Мұндай ашықтық түрлі алып-қашпа әңгімелердің алдын алып, мәтіннің нақты мазмұнын түсінуге мүмкіндік береді. Себебі кез келген конституциялық құжат күрделі құқықтық тілде жазылады, оны жеңіл ұрандарға айналдыру оңай. Ал нақты түсіндіру ғана қоғамды шынайы мазмұнмен таныстырады, - деді Бибігүл Жексенбай.

Ол сонымен қатар сын — мазмұнға негізделуі тиіс екенін айтты.

— Қоғамдық сын — демократиялық процестің ажырамас бөлігі. Бірақ ол нақты мәтінге, нақты баптарға сүйенгенде ғана пайдалы болады.

Егер талқылау қауесетке немесе бұрмаланған ақпаратқа негізделсе, онда қоғам Конституцияның өзін емес, оның көлеңкесін талқылап кетуі мүмкін. Мұндай жағдайда пікірталас пайдасынан гөрі күмәнді күшейтеді.

Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, конституциялық реформаның сапасы сынның деңгейіне байланысты. Неғұрлым кәсіби, нақты әрі мазмұнды пікірталас болса, соғұрлым негізгі заңның сапасы да жоғары болады, - деді депутат.

Депутат бүгінгі таңда қоғамдағы пікірталас біртіндеп байыпты арнаға түсіп келетінін айтты.

— Азаматтар жобаның нақты нормаларын қарап, салыстырып, сұрақ қойып жатыр. Бұл - жетілген қоғамдық талқылаудың белгісі.

Конституцияны талқылау — тек саясаткерлердің немесе заңгерлердің ғана ісі емес. Бұл – бүкіл қоғамның ортақ жауапкершілігі, - деді Бибігүл Жексенбай.

Фото: видеодан алынған скрин
<https://kaz.inform.kz/news/>

ҚР Оқу-ағарту министрі Жұлдыз Сүлейменова Sinovation Ventures негізін қалаушы Ли Кай-Фумен

БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУДЫҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАҒЫТТАРЫН ТАЛҚЫЛАДЫ

Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрі Жұлдыз Сүлейменова «Sinovation Ventures» жасанды интеллект институтының президенті Ли Кай Фумен ресми кездесу өткізді. Кездесуде орта және кәсіптік білім беру жүйесіне жасанды интеллект технологияларын интеграциялау және адам капиталының сапасын жаңа деңгейге көтеру жайы талқыланды.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев биылғы жылды Цифрландыру және жасанды интеллект жылы деп жариялады. Бұл еліміздің технологиялық даму жолындағы нық қадамы екені баршамызға белгілі. Ведомство басшысы жасанды интеллект технологиялары тек техникалық құрал емес, әлеуметтік саясат пен мемлекеттік басқаруды жаңғыртудың, сондай-ақ бәсекеге қабілеттілікті арттырудың стратегиялық ресурсы екенін атап өтті.

«Біздің жүйелі жұмысымыздың нәтижесінде бүгінде 100 мың мұғалім ChatGPT және өзге де жасанды интеллект құралдарын оқу процесінде қолданудан арнайы дайындықтан өтіп, сертификаттар алды. Біздің стратегиялық мақсатымыз жасанды интеллект әлеуетін білім берудегі инклюзияны қамтамасыз ету, оқытуды дербестендіру және мемлекеттік институттарды заманауи талаптарға сай трансформациялау үшін тиімді пайдалану», - деді Жұлдыз Сүлейменова.

Доктор Ли Кай-Фу министрліктің цифрлық реформаларға деген талпынысын жоғары бағалап, білім беру саласының трансформациясы бойынша өзінің концептуалды ойларын ортаға салды. Оның пікірінше, жасанды интеллект мұғалімдерді техникалық рутинадан, мәтіндерді тексеруден, тестілеуден, есеп жинақтаудан біржолата арылтып, олардың педагог-ментор және шығармашылық бағыттағы жетекші ретіндегі рөлін анағұрлым күшейтеді.

Сарапшының пікірінше, орта білім саласына жасанды интеллектті интеграциялаудың негізгі бағыттарының бірі- білім беру мазмұнын әр оқушының когнитивті ерекшелігі мен қызығушылығына бейімдеуге бет бұру.

Мысалы, пәнаралық байланыс арқылы бала қызығатын бағытты күрделі пәндермен интеграциялауға болады. Математикадағы концептілерді баланың футболға деген қызығушылығымен байланыстыра оқыту нәтижелі болмақ.

Оқу процесінде интерактивті танымдық ортаның да барған сайын маңызы арта түседі. Анимациялық технологиялар мен жасанды интеллект агенттері арқылы тарихи тұлғалармен диалог құру мүмкіндігін дамытуға болады. Бұл білімді игеру процесін академиялық деңгейден иммерсивті деңгейге көтереді. Алайда, технологиялық прогресс жағдайында креативті ойлау, коммуникация және эмпатия сияқты «жұмсақ дағдылар» еңбек нарығындағы ең басты құндылыққа айналады.

Кездесу барысында жасанды интеллектінің еңбек нарығына әсері және этикалық нормалар мәселесі де ерекше талқыланды. Ли Кай-Фуның болжамы бойынша, жасанды интеллект жұмыс процестерінің 60% ғана оңтайландырады, бұл мамандардың шығармашылық бағыттарға қайта бағдарлануына жол ашады.

Министрлік бұл ретте қоғамдағы, әсіресе ата-аналар мен ұстаздар қауымындағы этикалық алаңдаушылықтарды ескере отырып, ағартушылық жұмыстар мен қайта даярлау бағдарламаларын күшейтетінін жеткізді.

Кездесу нәтижесінде тараптар білім беру саласына арналған ортақ іс-кімыл стратегиясын әзірлеуге уағдаласты. Бұл ынтымақтастық аясында отандық білім беру жүйесі үшін алдыңғы қатарлы технологиялық лицензиялар алуға қолдау көрсету, локальді инновациялық компания құрылымдап, жасанды интеллект әдістемелерін ұлттық контекстке бейімдеу, «AI Kitap» және №107 мектепте қолға алынған пилоттық жобалардың аясын кеңейту көзделуде.

**ОАМ ресми сайтынан алынды
13 ақпан 2026**

БҮГІН МЕНІҢ ТУҒАН КҮНІМ. ОЙ, БӘЛЕ-АЙ!

9 – ақпан жыр ақиығы, ғасыр ақыны,
Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Мұқағали
Мақатаевтың туған күні. Ақынның туғанына
95 жыл толуы еліміздің барлық өңірлерінде жыр
кештері мен ақын ұрпағымен кездесулер өтуде.

БҮГІН МЕНІҢ ТУҒАН КҮНІМ. ОЙ, БӘЛЕ-АЙ!

Мына адамдар неге жатыр тойламай?!
Банкет жасап берер едім өзім-ақ,
Тәңірдің бір жарытпай-ақ қойғаны-ай.
Мына дүние неге жатыр үндемей?!
Алаулатып тойдың шоғын үрлемей.
Құшақ-құшақ гүл шоқтарын лақтырып,
«Мынау - шапан,
Мынау - атың, мін»,- демей.
Мына жұртқа жақпады ма әлденем?!
Бекер өмір сүргенмін бе, әлде мен?
Халқым,
Сенің қасиетіңді білем деп,
Босқа өмірім өтті ме екен әуремен?!
Айтамын деп қуанышың, мұңыңды,
Басқа арнаға бұрдым ба әлде жырымды?!
Мен, бәрібір, өзіңменен бір болам,
Өзегіне тепсең-дағы ұлыңды.
...Тойланбаса тойланбасын,
Не етейін.
Той көрмей-ақ, сый көрмей-ақ өтейін.
Қаламымды берші маған, бәйбіше,
Болашаққа арыз жазып кетейін...

БІР ӘН БАР БҮГІНГІ ҰРПАҚ ЕСТІМЕГЕН

Бір ән бар бүгінгі ұрпақ естімеген,
(Сонау бір соғыс жылы естіген ем)
Әредік, елдеқалай есіме алсам,
Қос басы, қою қара кешті көрем.
Шар тастар, шалғынды сай «Қарағайлы»,
Шулы өзен шомылдырған шағала - Айды.
Жөтеліп бұлттар көшіп өтетұғын,
Жетектеп жетегінде қара қайғы.
Жел тынған, жапырақ та сілкінбеген,
Тауға кеп түн ұйитын кілкілдеген.
Әр жүректі сол бір ән мазалайтын,
Әр көмейде сол бір ән бүлкілдеген.
Қос басында қауымның бәрісі де,
Қосылатын жасы да, кәрісі де,
Сіңір тірсек біздер де шырқаушы едік,
Түсінбестен сол әннің мәнісіне.
Күндізгі зор бейнеттің түні келіп,
Әр кеш сайын ән тыңдап жүріп едік.
Көз ұйқыға кеткенше сол бір әннен
Сай-сала тұратұғын күңіреніп.

Жүректің шыдырауында қоздайтұғын,
Шыбыны бар кеудені қозғайтұғын.
Қауым айтқан сол әнді естігенде,
Боталы інген борықта боздайтұғын.
Бір ән бар бүгінгі ұрпақ естімеген,
(Сонау бір соғыс жылы естіген ем).
Сол бір ән көмейіме кептелгенде,
Өмір дейтін керуен, көшті көрем.

ЕРТЕҢ БІЗ ЖОЛ ЖҮРЕМІЗ

Жасың бар, жігіт-желең, шалдарың бар.
Ертең біз жол жүреміз, қамданыңдар.
Жол ұзақ, биік асу, сапар алыс,
Жаз өтер, күз де кетер, тақалар қыс.
Қамданыңдар. Болашақ деген елге,
Қандай біз сый-сияпат апарамыз.
Қорқауды, өсекшілді қатарға алма,
Кеселін тигізеді сапарға алда.
Не бетімізді айтамыз Болашаққа?
Жат қылықты қалдырмай апарғанда
Жамандық атаулыны қалдырыңдар,
Суға батыр, отқа өрте, жандырыңдар.
Болашақ деп аталған өлмес-өшпес,
Жақсылықтан жаралған тағдырың бар.
Қыз-қырқын, жігіт-желең, шалдарың бар
Ертең біз жол жүреміз, қамданыңдар!
...Тірі жетсең, Болашақ өзі айтады,
Қайсыңның қанша пұттық салмағың бар.

ЖАНЫМ, СЕН ЖАСЫМАҒЫН

Көбейте берме, жаным, шашың ағын,
Жаным, сен жасымағын, жасымағын,
Нөсерлетіп, бір сәтте басыламын,
Шашылады шұғылам, ашыламын.
Ұшқындарын жан-жаққа шашыратқан,
Кездерім бар кей-кейде жасын атқан.
Қара бұлтқа қара да басымдағы,
Күн шығады деп ойла осы жақтан.

Жанымның жақсы емес тыншығаны,
Тыншығанда жүрегім тұншығады.
Жасынымнан, жаным, сен сескенбегін,
Жай отының артынан күн шығады.
Жай отымды алыппын бәсеңдетіп,
Есім кетіп қалыпты, есем кетіп.
Ақ жаңбырдың нұрына шомыла бер,
Нөсерлетіп алайын, нөсерлетіп.
Жаным, сен жасымағын, жасымағын!
Нөсерлетіп бұлттардан жай атылмай
Күн тымырсып тұрғанға ашынамын...

ЖҮР, ҚАЛҚАМ

Шайқалып нұр,
Маужыраған мамырдан май тамып тұр.
Жайқалып қыр,
Тауға соққан боз сағым қайта ағып тұр.
Айталық сыр,
Серуендеп, жүр қалқам, қайталық бір.
Сырласайық,
Қызғалдақты иіскеп, бір жасайық,
Қыр басайық,
Өмсе бұлай мамырдың тұрмас айы.
Мұңдасайық.
Қос көңілдің пернесін бір басайық.
Танысайық,
Сенде - мамыр, ал менде - ағұс айы.
Табысайық,
Сенде - шырын, менде - дән, ауысайық?
Ауысайық,
Шырынын да, дәнін де тауысайық.
Құлақ талып,
Мына даңнан кетті ғой құлақ талып,
Жырақ барып,
Серуендеп қайтайық сыр ақтарып.
...Бара жатыр жанымды бір от қарып,
Жастығым ба, тірілген құлап барып?..

ҚАЙЫРЛЫ ТАҢ

Қайырлы таң, жомарт жерім, ер жерім,
өзендерім, көлдерім!
Қайырлы таң, кермиықты кең далам, құба жонды
белдерім!

Орманым да шуламай,
Суларым да туламай,
Ақ басты ата-тауларым да жыламай,
Ұйқысынан оянды,
Бәрісі де таң нұрына бояулы.
Айдын көлде асыр сап жүр қаз, аққу,
Ақ таңымен амандасып қазақтың
Қайырлы таң, ашық аспан, ақ аспан,
Ай, Шолпаным, жұлдызым!
Қайырлы таң әзілдері жарасқан
Сәби жанды ұл-қызым!
Бәрісі де дін аман
Бір адам жоқ жылаған,
Сәби де жоқ таң алдында қыңқылдап,
Бір үзім нан сұраған;
Менің елім ұйқысынан оянды,
Алтын арай таң нұрына бояулы.
Самалы есіп тыныштықтың бұйраттан,
Заводтарым темекісін ширатқан.

Далам менің тыныштыққа сый тартқан,
Қалам менің тыныштық деп күй тартқан.
Жер шарының тыныштығын сақтаған,
Қайырлы таң, ұлы Отаным, шат заман!
Сен күзеткен тыныштықты жырға орап,
Ұрпағыма ап барам.
Зеңбіректер атылмай,
Атомдар да уатылмай
Менің елім тыныштықта жатыр жәй.
Бәрісі де ұйқысынан оянды.
Алтын таңның шапағына бояулы!
Шуағымен шомылдырып алапты,
Тағы, міне, бейбітшілік таңы атты.
Арқалап ап ырыс-құт,
Келеді, әне, күн шығып.
Қайырлы таң, Тыныштық!
Қайырлы таң, Тіршілік!..

ТІЛЕГІМ ҚАЙДА МЕНІҢ КӨККЕ ӨРЛЕГЕН

Тілегім қайда менің көкке өрлеген?
Жүрегім қайда менің кек кернеген?
Жүремін неге бұлай бөктерде мен?
Білемін...
Тек терлегем, тек терлегем.
Апырмай, бәрі бітіп қалғаны ма?!
Жеткізбей арманым, алдағыма.
Аяй гөр, арманым-ау - ардағым-ау!
Үзілген үмітімді жалға мынау.
Жүргізбе мені бұлай бөктерменен,
Алып өт асқарыңа өткелменен.
Тілегім бөктерменен шектелмеген,
Алдымда өмірім бар өткермеген.
Жанымда жалын барда, қиял барда,
Аядай аулаға мен сыя алғам ба?
Аяшы, ая мені, ардағым-ау,
Апарып таста мені қияндарға.
Сырқаттанып жүргенше сызда қалып,
Өлсем де өлейін мен құзға барып.
Мұзға барып құлайын, құздан ағып,
Сөндірейін отымды мұзға малып.

<https://bilim-all.kz;>

Сурет: <https://anatili.kazgazeta.kz;> <https://eurasia.travel/ru/kazakhstan/almaty/zailiysky-alatau/>

Тәлімгерлік феномені және ұрпақтар жалғастығы

ӘЛҚОЖАЕВА НҮРСҰЛУ СЕЙТКЕРІМҚЫЗЫНЫҢ ЖЕТЕКШІЛІГІНДЕГІ ҒЫЛЫМИ ОРТА

Университеттік ғылым мен жоғары білім жүйесінің сапасы, ең алдымен, ғылыми ортаның тұрақтылығына, кафедралық мәдениетке және зерттеушілерді қалыптастырудағы тәлімгерлік дәстүрдің күшіне байланысты.

Осы тұрғыдан алғанда, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Философия және саясаттану факультетінің Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасын басқарып отырған Әлқожаева Нұрсұлу Сейткерімқызының 60 жылдық мерейтойы - жеке тұлғаның жасын атап өтумен шектелмейтін, ғылыми мектептің қалыптасуы мен сабақтастығын бағамдайтын маңызды оқиға. Мерейтой - ғылымға қызмет студиясының мазмұнын жаңаша пайымдап, оның нәтижелерін, ықпалын, тәрбиелеген шәкірттерін және кафедраның даму траекториясын тұжырымдауға мүмкіндік беретін символдық кезең.

Әлқожаева Нұрсұлу Сейткерімқызының қызметін көшбасшылық пен ғылыми мектеп сабақтастығы контекстерінің тоғысында сипаттауға болады. Ғылыми-стратегиялық өлшемде кафедраның ғылыми күн тәртібін қалыптастыру, зерттеу мәдениетін күшейту, ғылыми пікірталас кеңістігін кеңейту және ғылыми өнімділікті арттыруға бағытталған ұйымдастыру шаралары маңызды. Көшбасшының ғылыми ортадағы беделі көбіне әкімшілік функциямен емес, ғылыми әділеттілік, принципшілдік, ұстамды талап, әдістемелік дәлдік, ізгілікке негізделген тәрбие сияқты құндылықтар арқылы өлшенеді. Бұл құндылықтар кафедраның білім беру сапасына ғана емес, ғылыми мектептің тұлғалық бейнесіне де ықпал етеді.

ҒЫЛЫМИ МЕКТЕП ЖӘНЕ САБАҚТАСТЫҚ ФЕНОМЕНИ

Ғылымдағы сабақтастық көбіне нақты ғылыми тағдырлар мен кәсіби қатынастар арқылы көрінеді. Өз кезегінде Нұрсұлу

Сейткерімқызы кафедра көшбасшысы ретінде жас зерттеушілерді бағыттап, ғылыми дәстүрді жалғастыруға жағдай жасайтындығын ерекше атап өтуге болады. Сол жас буын ғалымдарға жетекшілік атқарып, кейін ғылым жолында сол шәкірттердің өзі жетекші болуға ықпал еткен ұстаз ретіндегі де орны ерекше. Мұндай тәлімгерлік тізбек - академиялық ортадағы сенімнің, ғылыми құндылықтардың және кәсіби жауапкершіліктің берілу формасы. Мұнда бір ғана «жетекші-докторант» байланысы ғана емес, тұтас ғылыми мәдениеттің репродукциясы (қайта өндірілуі) іске асады: ғылыми мәтінмен жұмыс, әдіснамаға адалдық, дәлелдеу мәдениеті, зерттеу этикасы, нәтижеге бағдар, ұжымдық академиялық қолдау, т.с.с.

Нұрсұлу Сейткерімқызының ғылыми жолы кафедралық көшбасшылықтың мәнін, ғылыми мектептің тұрақтылығын және тәлімгерлік арқылы ұрпақтар сабақтастығын айқын көрсететін маңызды белес. Университеттік ғылымның сапасы тек жеке ғылыми жетістіктермен ғана емес, сол жетістіктерді ұжымдық мәдениетке айналдыра алу қабілетімен өлшенеді. Осы тұрғыда кафедра меңгерушісінің ғылыми-ұйымдастырушылық қызметі кафедраның академиялық өрісін қалыптастырып, жас зерттеушілердің кәсіби бағдарын бекітіп, ғылыми дәстүрдің сақталуына ықпал етеді. Яғни, ғылыми жетекшілік дәстүрі жалғасын тауып, кейінгі буынға берілуі - ғылыми мектептің өміршеңдігін дәлелдейтін көрсеткіш.

Ұстазымыздың жетекшілігі әрдайым әділдікке, тәртіпке және сенімге негізделген. Әрбір істі жай ғана орындау емес, оның мағынасын түсініп, нәтижеге жұмыс істеу қажет екенін үнемі жадымызда жаңғыртып отырады. Сол арқылы біз тек шәкірт ретінде емес, тұлға ретінде қалыптасуды үйрендік.

Ең маңыздысы – ұстаздың өз ісімен үлгі көрсетуі, яғни ізденіс, еңбекқорлық, ұқыптылық, беріктік сияқты қасиеттерді сөзбен емес, күнделікті әрекетімен дәлелдейтіндігі. «Сенің қолыңнан келеді, тек әрекет ет» деген қарапайым сөзінің өзі үлкен сенімділікке жол ашып, демеу болады. Қандай ортада болсын адамға құрметпен қарау, әділ шешім қабылдау, тыңдай білу және өзіне де, өзгеге де талап қоя білу – бәрі де ұстазымыз қалыптастырған қасиеттер. Осындай ұстазға шәкірт болудың өзі үлкен бақыт деп білеміз.

Әлқожаева Нұрсұлу Сейткерімқызын мерейтойымен құттықтай отырып, ғылыми еңбекте табандылық, қызметте береке, шәкірт тәрбиелеуде сарқылмас күш, ал отбасына амандық пен игілік тілейміз. Ғылыми мектептің даңқы артып, ұрпақтар жалғастығы үзілмей, жаңа зерттеулер мен жаңа нәтижелерге жаңа белестер ашылсын деп тілейміз.

**Ғылым жолындағы шәкірттері:
Жумабекова Қырмызы Бақытқалиевна, Сулейменова Рабиға**

Редакциядан: авторлардың мақаласы журналдың бетіне лайықталып, қысқартылды.

ҚЫСҚЫ ОЛИМПИАДАДАҒЫ ТҰҢҒЫШ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЧЕМПИОН

Бүгін әлемдік спорт күнтізбесінде қысқы ойындардың кезекті парағы ашылғалы тұр. Биыл қысқы Олимпиада Италияның Милан мен Кортина-д'Ампеццо қалаларында өтіп, дүние жүзінің ең мықты спортшыларын бір алаңға тоғыстырмақ. Бұл дода туралы естігенде қысқы Олимпиада шежіресінде еліміздің атын алтынмен жазып қалдырған чемпион Владимир Смирнов еске түседі.

1994 жылдың 24 ақпаны. Норвегияның Лиллехаммер қаласында өткен XVII Қысқы Олимпиада ойындары шешуші кезеңіне жетті. Ерлер арасындағы ең ауыр әрі ең беделді сайыстардың бірі 50 шақырымдық шаңғы марафоны басталды. Бұл қашықтықта жылдамдық

қана емес, темірдей төзім, дәл есептелген тактика, ұзақ жылдық тәжірибе мен мінез сыналатын. Сол аламанда Владимир Смирнов жарыстың екінші жартысында қарқынын үдетіп, қарсыластарынан біртіндеп басып озды. Соңғы шақырымдарда ол ешкімге мүмкіндік қалдырмай, мәреге ең бірінші болып жетті. Бұл жеңіс – тәуелсіз Қазақстан тарихындағы алғашқы әрі бүгінге дейін жалғыз қысқы Олимпиада алтыны.

Лиллехаммер Олимпиадасында Смирнов тек бір алтынмен шектелген жоқ. Ол тағы екі күміс медаль иеленіп, Қазақстан құрамасының сол ойындардағы барлық жүлдесін жалғыз өзі алып шықты. Жаңа ғана әлемдік спорт картасына енген жас мемлекет үшін бұл нәтиже күтпеген сенсация болды. Осылайша Қазақстан қысқы спорттың алпауыт елдерімен терезесі тең екенін дәлелдеп, жалпыкомандалық есепте жоғары орынға көтерілді. Бұл тек бір спортшының жеңісі емес, тәуелсіз елдің халықаралық аренадағы жаңа келбетін айқындаған, сенім мен мүмкіндіктің тоғысқан тарихи сәті еді.

Владимир Смирнов 1964 жылы 7 наурызда қазіргі Ақмола облысының Щучинск қаласында дүниеге келген. Табиғаты қатал, қысы ұзақ өңірде өскен болашақ чемпион шаңғы спортына ерте әуестенді. Балалық шағынан-ақ қар үстіндегі жаттығулар оның күнделікті өмірінің бір бөлігіне айналып,

табандылығы мен төзімділігі сол кезден қалыптасқан. Уақыт өте келе ол аймақтық жарыстардан одақтық деңгейге көтеріліп, Кеңес Одағы құрамында жүріп-ақ халықаралық бәсекелерде көзге түсе бастады. Алайда 1990-жылдардың басы Смирнов үшін де, тұтас спорт жүйесі үшін де ауыр кезең болды. Кеңес Одағы ыдырап, бұрынғы қаржыландыру мен дайындық инфрақұрылымы жойылды. Белгісіздік, материалдық қиындықтар, кәсіби қолдаудың әлсіреуі көптеген спортшының жолын тоқтатты. Бірақ Владимир Смирнов бұл сыннан мойымай өтті. Ол өз мүмкіндігін сақтап қалу үшін батыл шешім қабылдап, кәсіби даярлығын жалғастыру мақсатында Швецияға аттанды. Швециядағы дайындық кезеңі оның спорттық тағдырындағы шешуші белеске айналды. Смирнов жеке бағдарлама бойынша жұмыс істеп, заманауи әдістемелер мен төзімділікке негізделген жаттығуларды меңгерді. Ол тек физикалық дайындығын емес, тактикалық ойлауын да жетілдірді. Өз-өзіне деген сенім мен тәртіпті бірінші орынға қойған бұл кезең кейін үлкен жеңістің негізін қалады. Бұл таңдаудың дұрыстығы 1994 жылғы Лиллехаммер Олимпиадасында толық дәлелденді.

Үлкен спорттан кейін Владимир Смирнов ел спортының дамуына өзге қырынан үлес қоса бастады. Ол жинаған мол тәжірибесін басқару саласына бағыттап, Қазақстандағы қысқы спорт түрлерін жүйелі дамытуға атсалысты. Әр жылдары Қазақстан биатлон федерациясының президенті қызметін атқарып, дайындық жүйесін жетілдіру, инфрақұрылымды нығайту және халықаралық байланыстарды кеңейтуге күш салды. Сонымен қатар, ол кәсіби спорт құрылымдарында жетекшілік қызметтер атқарып, кадр даярлау мен басқару мәдениетін қалыптастыруға ықпал етті. Олимпиадалық тәжірибесі мен халықаралық беделі шешім қабылдауда нақты өлшемге айналып, қазақстандық спорттың институционалдық тұрғыда орнығуына серпін берді. Смирновтың бұл кезеңдегі еңбегі – жеңістен кейін де жауапкершілікті мойнына алып, ел спортының тұрақты дамуына қызмет етудің үлгісі болды.

Автор: Ернұр ІЗІМ,
<https://e-history.kz>

ҚАЗАҚ БАСПАСӨЗІНІҢ ШЕЖІРЕСІН ТҮЗГЕН ТҰЛҒА

Қазақ руханиятының тарихында көзге көп түсе бермейтін, бірақ ұлт жады үшін өлшеусіз еңбек сіңірген тұлғалар бар. Солардың бірі – Үшкөлтай Субханбердина. Ол қазақ мерзімді баспасөзін ғылыми айналымға түсіріп, ұлттық библиографияның негізін қалаған ғалым ретінде тарихта қалды. Оның өмірі – ХХ ғасырдағы қазақ зиялысының тағдырымен біте қайнасқан күрделі әрі тағылымды жол.

Үшкөлтай Хасенқызы Субханбердина 1927 жылы 15 қаңтарда Павлодар облысының Баянауыл ауданында дүниесігін ашты. Оның балалық шағы ел тарихындағы ең ауыр кезеңдердің бірімен тұспа-тұс келді. Тағдырдың алғашқы сынағы тым ерте тиіп, үш жасында анасынан айырылды. Алайда 1937 жылғы саяси қуғын-сүргін оның өмірін мүлде басқа арнаға бұрды. Әкесі Хасен Субханбердіұлы «халық жауы» деген жалған айыппен тұтқындалып, Краснояр өлкесіне жер аударылды. Үшкөлтай он жасында-ақ «халық жауының қызы» деген ауыр таңбаны арқалап қалды. Әкесі 1942 жылы айдауда көз жұмды. Сол кезеңде отбасындағы кітаптар мен қолжазбалардың жойылуы, үй ішіндегі рухани дүниенің күйреуі жас Үшкөлтайдың жадында өшпес із қалдырды. Балалық санасында пайда болған «неге кітаптан қорықты, неге жазулы дүниені жою керек болды?» деген сауал кейін оның өмірлік мұратына айналды. Дәл осы сұрақтар оны кітап пен архивке, ұмыт қалмауға тиіс рухани мұраны сақтауға жетеледі. Қиындық пен қасіретке толы балалық шағы Үшкөлтай Субханбердинаның мінезін шыңдап, оны ұлт жадын сақтауға бар ғұмырын арнаған қайсар ғалым ретінде қалыптастырды.

1944 жылы Үшкөлтай Субханбердина жаңадан ашылған Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық институтына оқуға қабылданып, оны 1948 жылы аяқтайды. Дәл осы студенттік жылдарда оның өмірлік бағыты айқындала бастайды. Ол кітапқа, жазба дерекке, өткеннің ізі қалған құжаттарға ерекше қызығушылық танытып, рухани мұраны сақтау ісінің маңызын терең сезінді. Оқу орнын бітіргеннен кейін оның кәсіби жолы тікелей кітапхана мен архив саласымен байланысты болды. 1952–1965 жылдары Ғылым академиясының

Орталық ғылыми кітапханасында қызмет атқарып, қазақ кітаптары, сирек басылымдар мен қолжазбалар қорын жинақтау және жүйелеу ісімен айналысты. Бұл жылдар оның зерттеуші ретінде қалыптасуына шешуші ықпал етті. Кітапханалық жұмыстың сырттай тыныш көрінетін, бірақ аса жауапты бұл саласында Үшкөлтай Субханбердина әрбір басылымды, әрбір қолжазбаны ұлт тарихының тірі куәсі ретінде қарастырды. Дәл осы кезеңде оның ғылыми ғұмырнамасының іргесі қаланып, кейінгі іргелі зерттеулеріне негіз болған тәжірибе жинақталды.

Кейінгі жылдары Үшкөлтай М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтында еңбек етті. Ол мұнда текстология және қолжазба бөлімінде аға ғылыми қызметкер ретінде жұмыс істеп, кейін фонофото бөлімін басқарды. Одан соң қолжазба және текстология орталығында ұзақ жылдар бойы табанды зерттеуші ретінде қызмет атқарды. Бұл кезең қазақтың жазба мұрасын сақтап қалу, жоғалған дүниелерді қайта табу және оларды ғылыми айналымға енгізу тұрғысынан аса жауапты әрі күрделі уақыт болды. Үшкөлтай Хасенқызы дәл осы салада жүйелі, тиянақты еңбегімен ерекшеленді. Ғалымның басты еңбегі – революцияға дейінгі қазақ мерзімді баспасөзін толық көлемде зерттеп, оны библиографиялық тұрғыда түгендеуі. 1961 жылы жарық көрген алғашқы іргелі еңбегі «Айқап» журналы беттерінде жарияланған мақалалар мен хат-хабарларға арналған мазмұндалған библиографиялық көрсеткіш болды. Бұл жұмыс қазақ баспасөзін жекелеген мақалалар жиынтығы ретінде емес, тұтас тарихи дереккөз ретінде қарастыруға мүмкіндік берді. 1963 жылы Үшкөлтай Субханбердинаның зерттеулері жаңа деңгейге көтеріліп, «Түркістан уалаятының газеті», «Дала уалаятының газеті», «Қазақстан» секілді басылымдарды қамтыған келесі томы жарық көрді. Бұл еңбектер қазақ мерзімді баспасөзінің тарихын жүйелі түрде зерттеудің берік негізін қалап, кейінгі ғалымдарға бағыт-бағдар болды. 1964 жылы ол «ХІХ ғасырдың соңы – ХХ ғасыр басындағы қазақтың революцияға дейінгі мерзімді баспасөзі мен көркем әдебиеті» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғады. Бұл ғылыми жұмыс сол кезеңге дейін үзік-үзік

қарастырылып келген қазақ баспасөзін тұтас құбылыс ретінде зерделеуімен ерекшеленді. Зерттеудің ғылыми жетекшілері – академик Әлкей Марғұлан мен әдебиеттанушы Есмағамбет Ысмайылов болды. Ғалымның бұл еңбегі қазақ мерзімді баспасөзін дербес ғылыми сала ретінде тануға жол ашып, кейінгі зерттеулерге әдіснамалық негіз қалады. Үшкөлтай Хасенқызы тек теориялық талдаумен шектелмей, нақты дерекке сүйенген жүйелі жұмыс жүргізді. Ол революцияға дейін жарық көрген қазақ газет-журналдарының әрбір санын тауып, салыстырып, мәтіндік айырмашылықтарын анықтап, ғылыми айналымға енгізді. «Түркістан уалаятының газеті», «Дала уалаятының газеті», «Айқап», «Қазақ», «Алаш», «Сарыарқа» секілді басылымдармен жүргізілген бұл жұмыс қазақ қоғамының саяси ойы мен рухани дамуын дереккөз арқылы тануға мүмкіндік берді. Әсіресе Ахмет Байтұрсынұлы бастаған Қазақ газетіне қатысты атқарған еңбегі айрықша. Үшкөлтай Субханбердина оның түпнұсқа сандарын отандық әрі шетелдік архивтерден тауып, төте жазудан қазіргі әліпбиге түсіруге тікелей атсалысты. Бұл іс тек техникалық көшіру емес, тарихи мәтіннің мағынасын, тілдік ерекшелігін сақтай отырып жеткізуді талап еткен күрделі ғылыми еңбек еді. Осы еңбектері арқылы ғалым қазақ баспасөзінің жоғалып кету қаупі тұрған мол мұрасын сақтап, ұлт жадын қайта тірілтті.

1986 жылы жарық көрген «Қазақ кітабының шежіресі» атты библиографиялық көрсеткіші Үшкөлтай Субханбердинаның көп жылғы табанды

ізденісінің қорытындысы болды. Бұл еңбек ұлттық кітап тарихын жүйелі түрде саралап, қазақ тілінде жарық көрген басылымдардың уақыт пен кеңістік аясындағы қозғалысын тұтас бір шежіре ретінде көрсетті. Ал 1989–1996 жылдары «Ғылым» баспасынан шыққан «Дала уалаятының газеті» туралы төрт томдық жинақ қазақ мерзімді баспасөзін зерттеуде жаңа белес ашты. Ғалым бұл басылымды тек тарихи дерек ретінде емес, қазақ қоғамының ойлау жүйесі мен тілдік дамуын көрсететін күрделі құбылыс ретінде ғылыми айналымға енгізді.

Үшкөлтай Хасенқызы бар саналы ғұмырын архивке, кітапқа, ұлт жадына арнады. Ол 135-тен астам ғылыми мақала мен 25 кітап жариялап, библиографияны қосалқы немесе техникалық сала емес, дербес ғылыми бағыт деңгейіне көтерді. Оның еңбектерінде мерзімді баспасөз жалаң мәтін ретінде емес, халықтың саяси санасын, қоғамдық көзқарасын, рухани ахуалын айқындайтын айна ретінде қарастырылды. 2008 жылы Алматы қаласында дүниеден өткен Үшкөлтай Субханбердина қазақ ғылымында көзге көп түсе бермейтін, бірақ орны айрықша тұлға болып қалды. Егер ол жүргізген ізденістер мен жинақтау жұмыстары болмаса, қазақтың алғашқы газеттері мен журналдарының елеулі бөлігі бүгінгі ұрпаққа толық күйінде жетпеуі де мүмкін еді. Оның өмірі мен еңбегі – ұлт жадын жоғалтпау жолында үнсіз, бірақ табанды еңбек етудің жарқын үлгісі.

Автор: Ернар ІЗІМ,
<https://e-history.kz>

Сурет салу және көркемдік талдау арқылы болашақ мамандардың кәсіби құзіреттілігін арттыру әдістемесі

Аңдатпа:

Мақалада бейнелеу өнері саласындағы болашақ мамандар мен жас педагогтердің кәсіби құзіреттілігін арттыруға бағытталған авторлық әдістемелік бағдарламаның мазмұны мен тиімділігі қарастырылады. Зерттеудің негізгі мақсаты – академиялық сурет салудың дәстүрлі қағидаларын заманауи цифрлық технологиялармен және жасанды интеллект мүмкіндіктерімен интеграциялау арқылы оқытудың жаңа моделін ұсыну

Аннотация:

В статье рассматриваются содержание и эффективность авторской методической программы, направленной на повышение профессиональной компетентности будущих специалистов и молодых педагогов в области изобразительного искусства. Основная цель исследования – предложение новой модели обучения путем интеграции традиционных принципов академического рисования с современными цифровыми технологиями и возможностями искусственного интеллекта. В статье описаны структура авторской программы, методика художественного анализа и результаты её практического применения.

Abstract: The article examines the content and effectiveness of an original methodological program aimed at enhancing the professional competence of future specialists and young teachers in the field of fine arts. The primary goal of the research is to propose a new educational model by integrating traditional principles of academic drawing with modern digital technologies and the capabilities of artificial intelligence. The article describes the structure of the author's program, the methodology of artistic analysis, and the results of its practical application

Кіріспе

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы мен «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы аясында бейнелеу өнері пәнінің мазмұнын жаңғырту, оқу үдерісіне жоғары технологиялық инновацияларды енгізу қажеттілігі туындап отыр. Мемлекеттік стандарттар талаптарына сай, заманауи бейнелеу өнері маманы тек дәстүрлі техникалық дағдыларды иеленіп қоймай, цифрлық құралдарды еркін меңгерген, шығармашылық рефлексияға қабілетті тұлға болуы тиіс. Осы орайда, академиялық мектептің іргелі негіздерін сақтай отырып, оны цифрлық трансформация үдерістерімен ұштастыру мәселесі мақаланың өзектілігін айқындайды.

Отандық ғылымда Қ. Ералин [1] бейнелеу өнері арқылы көркемдік мәдениетті қалыптастырудың ұлттық-эстетикалық аспектілерін негіздесе, Ш. Таубаева [2] педагогтің әдістемелік шеберлігін зерттеудің когнитивтік жолдарын ұсынған. Б. Әбілқасымов [3] бейнелеу өнерін оқытудағы дәстүрлі тәсілдерді жүйелеп, теория мен практиканың байланысын айқындады. Шетелдік тәжірибеде Иоганнес Иттеннің [4] түс теориясы мен Альбрехт Дюрердің [5] пропорциялау және блоктау әдістері академиялық білімнің мызғымас іргетасы болып саналады. Сонымен қатар, Л. Манович [6] цифрлық өнер теориясы мен жасанды интеллекттің (ЖИ) шығармашылықтағы рөлін зерттей отырып, визуалды коммуникацияның жаңа кезеңін айқындап берді. Дегенмен, академиялық сурет салу заңдылықтары мен ЖИ технологияларын (D-ID, Runway, Grok) интеграциялау арқылы болашақ мамандардың кәсіби құзіреттілігін арттыру мәселесі әлі де болса жүйелі әдістемелік зерттеуді қажет етеді.

Зерттеудің мақсаты – «Сурет салудың алғы тәсілдері және бейнелеу өнері шығармаларын көркемдік талдау арқылы құзіреттілігін арттыру әдістемесі» атты авторлық бағдарламаны ғылыми-тәжірибелік тұрғыдан негіздеу және оның тиімділігін дәлелдеу.

Осы мақсатқа жету үшін келесі міндеттер айқындалды:

- Академиялық сурет салудың базалық тәсілдерін (пропорция, перспектива, жарық-көлеңке) меңгерудің заманауи тиімді алгоритмін жасау;

- Цифрлық графикалық қосымшалар мен жасанды интеллект платформаларын көркемдік талдау және интерпретациялау үдерісіне енгізудің әдіс-тәсілдерін анықтау;

- Авторлық бағдарламаның практикалық тиімділігін саралап, білім алушылардың аналитикалық ойлау қабілеті мен кәсіби шеберлігін дамыту бойынша педагогтерге әдістемелік ұсыныстар әзірлеу.

Аталған міндеттерді жүзеге асыру болашақ арт-мамандардың технологиялық өзгерістерге бейімделген жоғары білікті маман болып қалыптасуына жол ашады.

Бағдарламаның құрылымы суретте көрсетілгендей Блум таксономиясының сатыларына (білу, түсіну, қолдану, талдау, синтез, бағалау) негізделеді. Бұл білім алушының базалық білімнен жоғары деңгейдегі шығармашылық синтезге өтуін қамтамасыз етеді.

Әдістеме «Сурет салудың алғы тәсілдері және бейнелеу өнері шығармаларын көркемдік талдау арқылы құзіреттілігін арттыру әдістемесі» атты авторлық бағдарламаның әдістемелік негізі – дәстүрлі академиялық білім мен цифрлық технологиялардың интеграцияланған моделіне сүйенеді. Әдістеменің басты принципі — білім алушыны жай ғана орындаушыдан, визуалды ақпаратты сараптай алатын зерттеуші-маман деңгейіне көтеру.

Бағдарламаның құрылымы логикалық сабақтасқан үш іргелі блоктан тұрады:

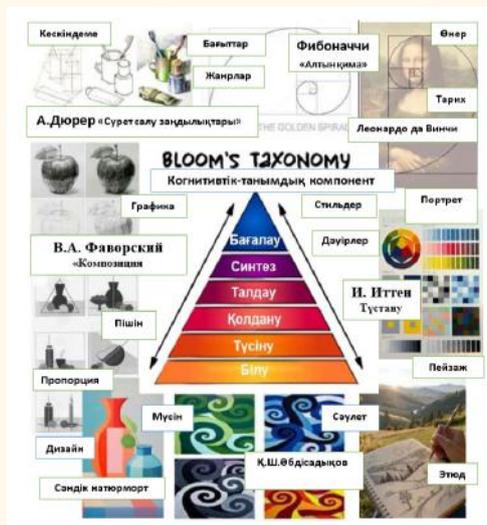
Академиялық мектеп негіздері (Дәстүрлі кезең). Бұл кезеңде Альбрехт Дюрердің «блоктау» әдісі қолданылады. Студенттер күрделі пішіндерді (мысалы, адам басы немесе портрет) қарапайым геометриялық блоктарға бөліп үйренеді. Сонымен қатар, Фибоначчидің «Алтын кима» заңдылығы мен Иоганнес Иттеннің түстер шеңбері арқылы композициялық тепе-теңдік пен колористикалық сауаттылық қалыптасады. Негізгі әдіс — натурадан сурет салу және визуалды бақылау.

Цифрлық трансформация (Инновациялық кезең). Мұнда планшеттік графика мен мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз ету (PENUP, IbisPaint, Krita,

Infinite Painter) негізгі құралға айналады. Әдістеменің ерекшелігі – академиялық суреттегі «қабаттар» (layers) түсінігін цифрлық ортада тереңдету. Студенттер цифрлық штрихтау, бояу және текстура жасау арқылы визуалды тілді меңгереді. Бұл кезеңде білім алушылар классикалық техникаларды виртуалды ортада жаңғырту әдістерін игереді.

Жасанды интеллект және аналитикалық интерпретация. Бағдарламаның жаңашылдығы – ЖИ платформаларын (D-ID, Runway, Wirbo AI, Grok) шығармашылық құрал ретінде пайдаланудың әдістемелік алгоритмін енгізуінде. Студенттер ЖИ-ді тек сурет генерациялау үшін емес, өнер туындысына стильдік-мазмұндық талдау жасау және статикалық бейнені мультимедиялық форматқа айналдыру үшін қолданады. Мұнда Bloom таксономиясының жоғары деңгейлері (талдау, жинақтау, бағалау) іске қосылады.

Авторлық бағдарламаның мазмұны дәстүрлі сурет салу тәсілдерінен бастап, заманауи жасанды интеллект технологияларын меңгеруге дейінгі

кешенді циклді қамтиды. Бағдарламаның негізгі практикалық блоктары мен қолданылатын цифрлық құралдардың (IbisPaint, Runway, Virbo AI) өзара байланысы 2- суретте нақтыланған:

Әдістеменің негізгі принциптері:

- Жүйелілік: Қарапайым қарындаштан күрделі ЖИ алгоритмдеріне дейінгі бірізділік.

- Интеграция: Бейнелеу өнерінің IT-технологиялармен тығыз байланысы.

- Креативтілік: Студенттің авторлық стилін ЖИ көмегімен түрлендіру арқылы ізденіске бағыттау.

Практикада қолдану.

Ұсынылған авторлық бағдарлама М. Жұмабаев атындағы №39 мектеп базасында жас мамандар мен 8-сынып оқушыларының қатысуымен іс жүзінде жүзеге асырылды. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында бағдарламаның 34 сағаттық циклі толық қамтылды. Практиканың ең айқын нәтижесі «Қазақтың ұлттық киімі: этно-модерн бағытындағы стилизация» жобасы аясында көрінді. Жұмыс барысы келесі кезеңдерден тұрды: Зерттеу кезеңі: Оқушылар этнографиялық материалдарды зерттеп, ұлттық ою-өрнектердің мағынасын талдады. Академиялық кезең: Костюмнің композициялық эскизі қағаз бетінде (пропорция мен сызықтық сурет заңдылықтарын сақтай отырып) сызылды.

Цифрлық кезең: Эскиз IbisPaint бағдарламасына көшіріліп, онда түстер мен текстуралар (кілем, жібек, былғары эффектілері) өңделді. Технологиялық кезең: Дайын дизайн Virbo AI және D-ID платформалары арқылы «сөйлейтін» немесе қозғалатын модель форматына айналындырылып, жобаны қорғау кезінде визуалды таныстырылым жасалды. Тиімділікті бағалау: Тәжірибе нәтижесінде білім алушылардың пәнге деген қызығушылығы 48%-ға артқаны байқалды. Көркемдік талдау сапасы айтарлықтай жақсарып, оқушылар өнер туындысын тек «әдемі/әдемі емес» деп қана емес, оның композициялық құрылымын, түстік палитрасын және технологиялық шешімін кәсіби деңгейде сипаттауға машықтанды.

Артықшылықтары мен кемшіліктері:

Артықшылықтары: Әдістеме студенттердің бәсекеге қабілеттілігін арттырады. ЖИ-ді қолдану уақытты үнемдеуге және концепциялардың бірнеше нұсқасын жылдам қарастыруға мүмкіндік береді. Оқушылардың цифрлық сауаттылығы өнермен ұштасады.

Кемшіліктері: Тәжірибе барысында интернет жылдамдығы мен кейбір ЖИ платформаларының ақылы функцияларына қолжетімділік мәселесі туындады. Сондай-ақ, кейбір білім алушыларда ЖИ-ге тым тәуелді болу (авторлық суретті ұмытып кету) қаупі байқалды, бұл мұғалімнен педагогикалық бақылауды күшейтуді талап етеді.

Ұсыныстар

«Сурет салу және көркемдік талдау арқылы болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігін арттыру әдістемесін» оқу-тәрбие процесіне жүйелі әрі сәтті енгізу мақсатында педагогтер мен өнер саласындағы зерттеушілерге келесі практикалық ұсыныстар беріледі:

Біріншіден, оқыту әдістемесін енгізуді сатылы түрде (прогрессивті) жүзеге асыру өте маңызды. Цифрлық технологиялар мен графикалық планшеттерге көшпес бұрын, білім алушылардың дәстүрлі академиялық сурет салу негіздерін, атап айтқанда: перспектива заңдылықтарын, пропорциялық қатынастарды және жарық-көлеңке (рендік) градиацияларын меңгергеніне баса назар аудару керек. Дәстүрлі іргетассыз цифрлық құралдарды пайдалану тек беткі қабаттағы әсерлі бейне жасаумен шектеліп, маманның аналитикалық ойлауын және кәсіби тереңдігін тежейді. Сондықтан, «қарындаштан — стилуска» принципі ұстану ұсынылады.

Екіншіден, жасанды интеллект платформаларын (D-ID, Runway, Grok) қолдану барысында олардың тек «интеллектуалды көмекші» екендігін баса айту қажет. Оқушылар мен студенттер ЖИ-ден дайын өнім алуға емес, оның көмегімен өздерінің авторлық идеяларын трансформациялауға, стильдік шешімдерді сараптауға және визуалды концепцияларды жылдам генерациялау арқылы оларға салыстырмалы талдау жасауға машықтануы тиіс. Бұл білім алушының «авторлық позициясын» сақтауға мүмкіндік береді.

Үшіншіден, оқу орнының техникалық мүмкіндіктерін ескере отырып, графикалық редакторларды (IbisPaint, Krita, Photoshop) таңдауда икемділік таңыту керек. Бастапқы деңгейде интерфейсін қарапайым және қолжетімді қосымшалардан бастап, біртіндеп күрделі кәсіби бағдарламаларға көшу білім алушының технологиялық қорқынышын сейілтп, қызығушылығын арттырады.

Төртіншіден, нәтижелерді бағалау жүйесін жаңарту ұсынылады. Бағалау кезінде тек соңғы визуалды өнімді (суретті) ғана емес, білім алушының сол шығармаға жасаған ғылыми-көркемдік талдауын, таңдаған технологиялық алгоритмінің қисындылығын және ЖИ ұсынған нұсқаларды қалай өңдегенін ескеру қажет. Бұл тәсіл білім алушылардың метакогнитивті дағдыларын дамытып, оқу үдерісінің ашықтығын қамтамасыз етеді.

Қорытынды

Мақалада ұсынылған «Сурет салудың алғы тәсілдері және бейнелеу өнері шығармаларын көркемдік талдау арқылы құзыреттілігін арттыру әдістемесі» — заманауи білім беру кеңістігіндегі арт-педагогиканың жаңа сапалық деңгейін айқындайтын кешенді зерттеу болып табылады. Зерттеу барысында қарастырылған теориялық тұжырымдар мен авторлық бағдарламаның практикалық құрылымы классикалық академиялық мектеп пен инновациялық цифрлық технологиялардың (ЖИ, Digital

Art) өзара сабақтастығы арқылы жоғары педагогикалық тиімділікке қол жеткізуге болатынын толықтай дәлелдеді. Бұл екі бағыттың синтезі білім берудегі дәстүр мен инновацияның алтын көпіріне айналды.

Қорытындылай келе, ұсынылған авторлық жоба педагогикалық практиканы жаңғыртуға және көркем еңбек сабақтарының әдістемелік мазмұнын байытуға қосылған елеулі үлес деп танылады. Зерттеудің басты құндылығы — педагогтерге тек құрғақ теориялық білім беріп қана қоймай, цифрлық трансформация дәуірінде кәсіби шеберлікті шыңдаудың нақты, практикалық-қолданбалы құралын ұсынуында. Бұл әдістемелік жүйе алдағы уақытта жасанды интеллект алгоритмдерінің дамуы мен графикалық құралдардың жетілуіне сәйкес одан әрі тереңдетіліп, өнер білімі берудің басқа да салаларына (дизайн, сәулет, мүсін) бейімделуі мүмкін.

ТАСТЕМИРОВА Мейраш Мырзабековна,
«ҚР Мәдениет саласының үздігі» төсбелгісінің иегері.
Педагог-шебер, педагогика ғылымдарының магистрі,
«М. Жұмабаев атындағы №39 жалпы орта білім беретін мектебі»
Бейнелеу өнері мен көрсем еңбек пәнінің мұғалімі.
Шымкент қаласы

Қолданылған деректер тізімі

Ералин Қ. Бейнелеу өнеріндегі көркемдік мәдениетті қалыптастыру. – Алматы: Ана тілі, 2010. – 180 б.

Таубаева Ш.Т. Педагогикалық әдістеме: оқулық. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 230 б.

Әбілқасымов Б. Бейнелеу өнерін оқыту әдістемесі. – Алматы: Мектеп, 2014. – 156 б.

Иттен И. Искусство цвета / Пер. с нем. – М.: Изд. Д. Аронов, 2011. – 96 с.

Диорер А. Трактаты / Пер. с нем. – М.: Искусство, 1957. – 387 с.

Manovich L. The Language of New Media. – MIT Press, 2001. – 354 p.

Редакциядан: автордың мақаласы журналдың 2 бетіне лайықталып, қысқартылды.

ЕҢБЕК ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕР

жоғары оқу орындары мен біліктілікті арттыру институттары шешуші рөл атқара алады. Үшінші шешімі – цифрлық ресурстар. Онлайн курстар, бейне дәрістер және интерактивті оқу материалдары сияқты цифрлық білім беру ресурстарын белсенді пайдалану сабақтарды әртүрлі және қызықты етуге көмектеседі. 3D модельдеу үшін Tinkercad немесе бағдарламалау үшін Scratch сияқты арнайы білім беру платформаларын пайдалануға болады.

Бұл пәнді оқытудағы тағы бір қиындық - қауіпсіздік мәселелері. Мәселен, құрал-жабдықтармен жұмыс істеу қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтауды талап етеді. Ықтимал оқиғалардың алдын алу және қауіпсіз оқу жағдайларын жасау үшін оқу процесінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету маңызды. Мұның мынадай ықтимал шешімдерін ұсынамын: 1. Брифингтер мен тренингтер: оқушыларға қауіпсіздік техникасы және практикалық тренингтер бойынша тұрақты брифингтер өткізу. Бұл әр оқу жылының басында немесе жаңа жобаны бастамас бұрын өткізілетін міндетті қауіпсіздік курстарын қамтуы мүмкін. Оқушылардың қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын түсінуі және құралдар мен жабдықты қалай дұрыс пайдалану керектігін білуі маңызды. 2. Шеберхана жабдықтары: оқу шеберханаларын қорғаныс көзілдірігі, қолғап, желдету және бақылау жүйелері сияқты қажетті қорғаныс және бақылау құралдарымен жабдықтау. Жабдықтың күйін үнемі тексеріп отыру және оның жарамдылығын қамтамасыз ету маңызды. Сондай-ақ, оқушылардың құралдармен жұмыс істеу кезінде қорғаныс құралдарын қолдануын қамтамасыз ету қажет. 3. Бақылау және қолдау: мұғалімнің тұрақты бақылауы және оқу шеберханаларында тәуекелдерді бақылау және басқару жүйесін құру. Бұл қауіпсіздік ережелерін бақылау үшін тексеру парақтарын пайдалануды, сондай-ақ жабдықтар мен құралдарды үнемі қайта қарауды қамтуы мүмкін. Мұғалім оқушылардың жұмыс процесін үнемі бақылап отыруы керек және қажет болған жағдайда уақытында араласуы керек.

Енді жоғарыда жазылған мәселелерді қорытындылайық. Еңбек (Технология) пәнін оқытудың өзекті мәселелерін шешу кешенді тәсілді және барлық мүдделі тараптардың: мұғалімдердің, мектеп әкімшілігінің, ата-аналардың, жергілікті қауымдастықтар мен билік органдарының белсенді қатысуын талап етеді. Педагогтардың үздіксіз кәсіби дамуы үшін жағдай жасау, мектептерді заманауи жабдықтармен және әдістемелік материалдармен қамтамасыз ету, сондай-ақ оқушылардың технологияларды оқуға деген қызығушылығы мен уәждемесін қалыптастыру маңызды.

**КУРАЛОВ Азамат Куралович,
Қарағанды қаласындағы «Әлімхан
Ермеков атындағы
мектеп-лицейдің» көркем еңбек
мұғалімі.**

**Редакциядан: автор А.К.Кураловтың мақаласы 1 бетке
ықшамдалып, жарияланды.**

«Еңбек (Технология)» пәнін оқыту оқушыларды практикалық дағдылармен және техникалық сауаттылықпен қамтамасыз ете отырып, білім беру процесінде маңызды рөл атқарады. Пәнді оқытудағы негізгі мәселенің бірі - заманауи жабдықтар мен материалдардың жетіспеушілігі. Мәселенің сипаттамасы: көптеген мектептерде заманауи технология сабақтарын өткізуге қажетті құрал-жабдықтар жоқ. Бұған негізгі құралдар (балғалар, аралар, бұрағыштар) және жоғары технологиялық құрылғылар (3D принтерлер, лазерлік кескіштер, робототехникалық жиынтықтар, сандық басқарылатын машиналар (CNC)) кіреді.

Мәселенің ықтимал шешімдерін ұсынып көрейік. 1. Гранттар мен субсидиялар: мектептер материалдық-техникалық базаны жаңғыртуға қаржы беретін мемлекеттік және жеке гранттарға өтініш бере алады. 2. Бизнеспен серіктестік: жергілікті кәсіпорындармен және жоғары оқу орындарымен серіктестік құру қажетті жабдықтар мен материалдарды алуға көмектеседі.

Енді осының ықтимал шешімдердерін айтайын. Бірінші шешімі - жаңа бағдарламаларды әзірлеу. Меніңше, ғылым мен техниканың соңғы жетістіктерін, сондай-ақ еңбек нарығының талаптарын ескеретін жаңа оқу бағдарламаларын жасап, оқу процесіне енгізу керек. Соның ішінде, робототехника, 3D басып шығару және басқа да бағыттар болғаны жөн. Екінші шешімі - әдістемелік құралдар. Яғни, мұғалімдерге арналған заманауи әдістемелік құралдар мен ұсыныстарды әзірлеу және тарату керек. Бұған жобалық оқыту бойынша нұсқаулықтар жасау, сабақ сценарийлерін әзірлеу, тәжірибе алмасу үшін семинарлар мен вебинарлар өткізу кіруі мүмкін. Бұл үдерісте педагогикалық

«АУҒАН - ЖҮРЕКТЕРДІ СЫЗДАТҚАН ЕРЛІК ЖЫРЫ»

Тастұмсық ауылдық кітапхана қызметкерлері және Аманкелді атындағы негізгі орта мектебінің 6 және 9 - сынып оқушыларының қатысуымен 14 ақпан – Кеңес әскерінің Ауғанстан Республикасынан шығарылған күніне арналған «Ауған – жүректерді сыздатқан ерлік жыры» атты тарихи сағат болып өтті. Іс-шараға ауған даласында от кешкен өр болмысты батырлар – К. Культаев, Ж. Жолдасов,

жүрген азаматтарымызға бас иіп, құрметтейтінін айтып, жиналған көпшілікке жүрекжарды өз алғысын айтты. Өз кезегінде жас оқырмандар жаужүрек батырларға арнап «Ауғанда туған жырлар» атты ерлікке тұнған монологтар циклын оқып, отаншылдық рухтағы «Батырлар», «Атамекен» атты әндерді шырқап берді.

Тастұмсық ауылдық ардагерлер кеңесінің төрағасы Ө.Тулемисов «Бұл тарихи сағат - дәстүрлі түрде ауған даласында қыршынынан қиылған Есентаев Қалдыбектей азаматтың ерлігін ұлықтау мақсатында мектеп пен руханият қызметкерлерінің бастамасымен жылма - жыл өтуде. Өйткені, батыр туған топырақ – Аманкелді ауылы. Аз ғана ғұмырында артына үлкен ерлікпен аңыз қалдырған отаншыл ұланымызды еске аламыз. Өйткені, батырлық - тарих боп жастар санасына жаттала беруі керек» - деп атап атап өтті.

Ардагерлер А. Талдыбеков пен П. Серікбаев сөз сөйлеп, жас ұрпақты отан алдындағы борышты өтеуге барлық кезде әзір болып, отаншылдық сезімді күшейту үшін барынша тарихты оқуға шақырды.

Іс-шара барысында, білім мекемесінің тіл маманы Г.Сұлубекова, «Отан үшін от кешкен», білім мекеме директорының оқу ісі меңгерушісі М.Ерғали «Тарих және тағылым», білім мекеме директорының тәрбие ісі меңгерушісі Э.Ешенкулова «Ауған ақиқаты және тарихи деректер», тәлімгер А.Тилесова «Отаншыл ұрпақ алдындағы міндеттер және тарихи сана» тақырыптарында баяндамаларын көпшілік назарына ұсынды.

Белгілі ауған қасіреті туралы жазған драматург Ж.Күмісбектің Ауған ардагері» атты драмалық шығармасынан үзіндіні И.Байдилда мен А.Пернебек жатқа оқыды. Іс-шара соңында кітапханашылар «Елдіктің өшпес рухы» атты кітап көрмесін таныстырды.

ТОПАНБАЙ Мейірхан Мейрамбекұлы,
Түлкібас аудандық орталықтандырылға
кітапханалар жүйесі
Тастұмсық ауылдық кітапханасының
кітапханашысы,
Ф.ғ.к.аға оқытушы Кайырбекова Ұ. С.
Ә. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы
университетінің
«қазақ тілі мен әдебиеті» білім бағдарламасының
магистранты

П. Серікбаев, Ө.Талдыбеков сынды ардагер ағаларымыз, Түлкібас аудандық аналар кеңесінің мүшелері, ауыл биі, Тастұмсық ауыл округі ардагерлер кеңесінің төрағасы арнайы қатысты.

Тарихи сағат барысында, ардагер ағаларымыз отаншылдық рухтағы өз естеліктерімен бөлісіп, сұрапыл соғыстың зардабы мен бейбітшіліктің басты құндылық екеніне кеңінен тоқталды. Ардагер Ж.Жолдасов:

— Бейбітшіліктің бағасы - жас ұрпақтың өмірді әрі отанды сүюі. Саулығын сақтап өмір сүрсе, тыныштықтың қай кезде де қымбат ұқса - біздің еңбегіміздің еш кетпегені он жыл от кешкен батырларға көрсетілген құрмет!- деп өз толғанысын жеткізді.

Мектеп директоры А.Сембаев: — Ауған даласында от кешкен ағаларымыз - елдіктің жарқын үлгісі. Ендігі келер жас ұрпақтың отанын сүйіп, ерлікке басын иіп, батырлардың ізін жалғары анық. Бүгінгі тарихи сағат - отан үшін от кешкен батырлар ұмытылмайды. Жалпы, отанын сүйген ерлер тарихта еш ұмытылмайды!» деп ауған соғысының әскердегі сарбаздарға әкелген зардабына тоқтала, бейбітшілік үшін данын пида еткен жауынгерлер есімі ешқашан ұмытылмайтынын атап өтті. Ал, бүгін ауылымыздың әр азаматы – жасы кіші үлкені де арамызда

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫ-БАЛА ТӘРБИЕСІНІҢ ҚАЙНАР КӨЗІ

Президентіміз Тоқаев Қасым-Жомарт Кемелұлы «Егемен Қазақстан» газетінде жарық көрген «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласында ұлы ақынның әрбір сөзін қарапайым тілмен талдап, Абай көрсеткен олқылықтардың орнын қалай толтыруымыз керектігін айтып, «ұлтты Абайша сүюге» үндеді.

Сөзсіз, Абай шығармалары бүгінгі күні де өзінің өзектілігін жойған жоқ. Уақыт өткен сайын жаңа дәуір талабына сай әр қырынан өсіп, өркендеп отыратын асыл мұра болып ұрпақтар санасынан орын ала береді. Ұлы ақынның әрбір айтқан сөзі – есті адам үшін өсиет-өнегенің, тәрбиенің таптырмас үлгісі. Абай шығармасының сая бағында өсу, нәрінен сусындау, оның өлмес мұрасын танып білу, тәрбие алу және оны әлемге таныту – қазақ халқының бүгінгі ұрпақтарының

тырысуға шақырады.

Абай мұрасы – адамды адам етіп тәрбиелеудің, жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастырудың қайнар бұлағы іспеттес. Ұрпақты Абай мұрасымен тәрбиелеу - ізгілікке, имандылыққа, адамдыққа, биік адамгершілікке бастайтын жол. Ақынның қай шығармасын алып қарамаңыз, оның алтын қазығы – Адам. Ақын Адам қандай болуы керек деген сұраққа жауап іздейді, сұрағына өзі жауап береді. Мысалы: «Атымды адам қойған соң қайтіп надан болайын», «Адамды сүй, алланың хикметін сез, не қызық бар өмірде одан басқа», - дейді. Оның бұл сөзінде «Адамды сүюден басқа қызық жоқ» деген гуманды

педагогикалық ұстаным жатыр. Осы жерде ақын сөзінен жас ұрпақты тәрбиелеу ісі ең алдымен оларды адамды сүюге баулудан басталуы керек деген қорытынды шығады.

Абай өлеңдерін танымдық-тәрбиелік мәніне қарай былайша топтастыруға болады: Абай елдің тарихына, тұрмыс-салтына, әдет-ғұрпына ерекше сын көзбен қарап, мән берген. Елінің, халқының келешегін ойлап егілген, сондықтан шығармаларында ұнамсыздықты аямай сынап, түзетуді ойлаған. Ақынның жас ұрпаққа айтар ойы, уағзы аз болмаған. «Жігіттер ойын арзан, күлкі қымбат» өлеңінде өзі көрген шындықты айта отырып, жастарды шын адамгершілік жолға, қиянатсыз адал жолға үгіттейді. Оларды бояма мінезден, жалған достықтан сақтандырады. Жастардың бойындағы кеселді кемістіктерді, арсыздық пен ұятсыздықты, дөрекі надандықты тәрбие және білім беру арқылы жоюға шақырады.

Ұлы ақын жас ұрпақты адамгершілікке, имандылыққа, ғылым-білім үйренуге үндейді. Жастарды бес нәрседен – өсектен, өтіріктен, мақтаншақтық пен еріншектіктен, бекер мал шашпақтықтан қашық болуға, бес асыл іске – талап етуге, еңбекті сүюге, терең ойлай білуге, қанағатшыл болуға, рақымшылық жасауға шақырады. Ұлы ақын «Адамның білімі, өнері – адамшылықтың таразысы» деп санайды. Ол білімді барлық атақ-даңқ, құрмет пен бедел, байлықтан жоғары қояды. Жастарды жас кезінде оқуға, ғылымға, еңбек етуге, ізденуге, білімдіден үйренуге, солардай болуға тырысуға шақырады.

Қазақ қауымының болашағы жастардың бойына адамгершілік асыл қасиеттерді қалыптастыру туралы ой қозғайды. Адам болам десең байлықпен озбай ақыл, әділеттілік, ғылым, ар, жақсы мінезбен оз дейді. Ол туған халқын шын сүйді, оның әлеуметтік өміріндегі кемшілігін мінеп, жоюға күш салды. Нағыз ақын, әрі патриот Абай халыққа оның неге қасірет шегетінін түсіндіруге тырысты, өзінің шығармашылығында ол феодалдық-рулық билеп-төстеушілерді аяусыз әшкерелеп, халықты өнер-білімге шақырды. «Соқтықпалы соқпақсыз заманда» өскен, «Атаның баласы болма, адамның баласы бол» деп насихаттаған Абай «Адамзаттың бәрін сүй бауырым» деп, «Үш-ақ нәрсе адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек» деп толғанды.

СҰЛТАНОВА Айнагуль Бакытқызы,
Алматы облысы, Іле ауданы,
№21 орта мектебінің қазақ тілі мен
әдебиеті пәнінің мұғалімі.

парызы Абай – халқымыздың мақтанышы, ұлттық ұранымыз. Оның шығармашылық мұрасы – ғасырлар бойы маңызын жоймайтын рухани алтын қазына, әрбір сөзі – халқымыздың санасына әрдайым адамдық пен азаматтықтың ұрығын себубе.

Ақынның дүниеге келгеніне бір жарым ғасырдан аса уақыт өтсе де, өзінің өлмес шығармаларымен әлі күнге халқына ұстаздық етіп келеді. Оның артына қалдырып кеткен мол мұрасы елі мен жұртына қай мәселеде болмасын адастырмас темірқазық. Бұл күнде Абай сөзі әр қазақтың санасына ана сүтімен дариды десек артық айтқандық емес.

Ұлы ақын жас ұрпақты адамгершілікке, имандылыққа, ғылым-білім үйренуге үндейді. Жастарды бес нәрседен – өсектен, өтіріктен, мақтаншақтық пен еріншектіктен, бекер мал шашпақтықтан қашық болуға, бес асыл іске – талап етуге, еңбекті сүюге, терең ойлай білуге, қанағатшыл болуға, рақымшылық жасауға шақырады. Ұлы ақын «Адамның білімі, өнері – адамшылықтың таразысы» деп санайды. Ол білімді барлық атақ-даңқ, құрмет пен бедел, байлықтан жоғары қояды. Жастарды жас кезінде оқуға, ғылымға, еңбек етуге, ізденуге, білімдіден үйренуге, солардай болуға

«КӨРКЕМ ЕҢБЕК» ПӘНІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА ӘДІС – ТӘСІЛДЕРІН ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРДЫ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚҚА БАУЛУ

Бүгінгі таңда Қазақстанда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылып отыр. Елімізде соңғы жылдары білім беру саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар білім беру сапасының әлемдік деңгейге сәйкес келуін қамтамасыз ету, сол арқылы әлемдік сұранысқа жауап бере алатын мамандарды даярлау және бәсекеге қабілетті білім беру болып табылады. Оқушының ойын жүйелеуде әртүрлі әдіс-амалдар қолданылады: - жаңа материалды меңгеру; - оқушыға бағыт беруғ яғни түрткі сұрақ, реплика беру; - оқушының өзін көбірек сөйлету; - тақырыпты бекіту; - игерілген білімді тиянақтау; - көрнекіліктердің әсерлігін тиімді пайдалану.

Оқушының өз бетімен ізденісіне деген қарым-қатынастық машықтар жүзеге асырылып, олар оқушылардың шығармашылық қабілетін жетілдіре түседі, яғни мәтін тақырыбын түсіну, ашу, ондағы негізгі ойды бөліп алу; шығармадағы негізгі кейіпкер, оқиға, құбылыс туралы өз пікірін тұжырымдау; өз ойын дұрыс жазу, айту оқушының байланыстырып сөйлеуін қалыптастырып, жетілдіруге, сөз қорын молайтуға, өзіндік көзқарасын орнықтыруға септігін тигізеді. Оқыту мен оқудағы жаңа әдіс-тәсілдер ретінде «Диалог арқылы оқыту», «Қалай оқу керектігін үйрету» деп қарастырамыз.

Диалог негізінде оқыту мен оқу оқушылардың өзара сұқбаттасуы және мұғаліммен оқушы арасындағы диалогтің шәкірттердің өзіндік ой-пікірін жүйелеу мен дамытуна көмектесетін амал. АКТ-ны пайдалану бұл оқушыларға интерактамен жұмыс жасай білуге, ол арқылы сурет сала білуге, интернет желісін пайдаланып ақпараттар алуға, сюжетті суреттерді анық көруге, видеороликтер көруге дағдыландырады. Дамыта оқытуда баланың ізденушілік – ойлау әрекетін ұйымдастыру басты назарда ұсталады. Ол үшін бала өзінің бұған дейінгі білетін амалдарының, тәсілдерінің жаңа мәселені шешуге жеткіліксіз екенін сезетіндей жағдайға түсуі керек.

Содан барып оның білім алуға деген ынта-ықыласы артады, білім алуға әрекеттенеді. Сабақ мұндай жағдайда төмендегідей 3 құрамдас бөліктерден тұратын болады.

1. Оқу мақсаттарының қойылуы.
2. Оны шешудің жолын бірлесе қарастыру.
3. Шешімнің дұрыстығын дәлелдеу.

Оқушы алдына оқу мақсаттарын қоюда ешқандай дайын үлгі берілмейді. Мақсатты шешу іштей талқылау, сосын жинақтау арқылы жүзеге асады. Мұғалім сабақ үрдісін ұйымдастырушы, бағыттаушы адам ролінде шешім табылған кезде әркім оның дұрыстығын өзінше дәлелдей білуге үйретіледі. Әр оқушыға өз ойын, пікірін айтуға мүмкіндік беріледі, жауаптар тыңдалады. Әрине, жауаптар барлық жағдайда дұрыс бола бермес. Дегенмен әр бала жасаған еңбегінің нәтижесімен бөлісіп, дәлелдеуге талпыныс жасайды, жеке тәжірибесін қорытындылауға үйренеді. Әр топ көйлектің бөлшектерінің сызбасын сызып құрастырады. Бұл жерде оқушылар «Топтастыру

стратегиясы» арқылы постер қорғайды. I топ ұлттық көйлек II топ заманауи көйлек III топ тұрмыстық көйлек. Әр топ көйлектің бөлшектерінің сызбасын сызып құрастырады. Үшіншіден – оқушының жеке басын дамытатын басты құрал – ол өзінің әрекеті. Қалдықтармен жұмыс жасап, көйлектің эскизін дайындайды. «Талдау деңгейі» «Реттілік» кезеңі.

Топтағы оқушыларға сұрақ парақшасы таратылады. Бұйымды әрлеп үтіктеу үлгі дайындау. Фурнитураларды (түйме, ілмек, гүл т.б) қадаматериалды пішу. Сызба дайындау бұйымды тігу. Оқушылар жеңіл көйлек дайындаудың технологиялық реттілігін дұрыс орналастырады. «Жинақтау деңгейі» бойынша оқушылар өз ойларын ортаға салып, бір-бірін тыңдау арқылы қорытынды пікірге келеді.

Жаңа әдіс – тәсілдерді тиімді пайдалана білу - оқушы шығармашылығы мен дүниетанымын кеңейтудің негізі. Тәжірибе көрсеткендей күнделікті сабағымға қарағанда жаңа - әдіс тәсілдерді пайдалана өткен сабағымдағы оқушының белсенді іс - әрекетін, қызығушылығын байқадым.

ТҰРЫСБЕКОВА Ақбөпе Бақытқызы,
Алматы облысы, Іле ауданы,
№21 орта мектебінің көркем еңбек пәнінің мұғалімі.

Кітап - болашақ кілті

14 ақпан - Халықаралық кітап сыйлау күні. Осы мақсатта, 2026 жылдың 10 ақпаны күні Түлкібас ауданының білім бөліміне қарасты О. Кошевой атындағы жалпы білім беретін білім мекемесі және Тастұмсық ауылдық кітапханасы, Түлкібас аудандық «Жастар ресурстық орталығы» КММ-мен бірлесіп, «Кітап - болашақ кілті» атты зияткерлік ойын ұйымдастырып, өткізді.

Іс-шараға қонақ ретінде Түлкібас аудандық «Жастар ресурстық орталығы» КММ-ның

мамандары, Түлкібас аудандық Қоғамдық келісім маманы, М.Лермонтов атындағы жалпы білім беретін білім мекемесінің кітапханашылары, Тастұмсық ауылдық аналар кеңесінің төрайымы Баймуратова Назира, О.Кошевой атындағы шағын жалпы білім беретін білім мекемесінің директоры Исламқұлов Берік, тәрбие ісі меңгерушісі Талғар Алиев, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Расилов Бағлан, О. Кошевой атындағы жалпы білім беретін білім мекемесінің 9-11 сынып оқушылары қатысты. Жиналған оқырмандарға 100 сауалдан тұратын «Оқырман зердесінде»

зияткерлік сауалдар ұсынылды.

Іс-шараның соңында қадірлі қонақтар өз ізгі тілектерін айтып, мектеп және ауылдық кітапхана қорына кітаптар сыйлады. Түлкібас аудандық жастар ресурстық орталығының әдіскері Мелдебек Мақсат «Кітап сыйлау мәдениеті және жастар үлесі» тақырыбында баяндамасын таныстырып, жастардың бір-біріне кітап сыйлау дәстүрін үлесін қалыптастыру қажеттілігін

жеткізді. Кітапханашылар «Кітап сыйла, ойлы оқырман» атты кітап сыйлау мерекесінің шығу тарихына байланысты кітап көрмесін оқырман назарына ұсынды.

ТОПАНБАЙ Мейірхан Мейрамбекұлы,
Түлкібас аудандық орталықтандырылға
кітапханалар жүйесі
Тастұмсық ауылдық кітапханасының
кітапханашысы,
Ф.ғ.к.аға оқытушы Кайырбекова Ұ. С.
Ә. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы
университетінің
«қазақ тілі мен әдебиеті» білім
бағдарламасының магистранты

Жеткіншектер арасындағы әуестік

Бүгінгі қоғамда жастардың қызығушылықтары мен әуестіктері жиі талқыланатын тақырыптардың біріне айналды.

Сырттай қарағанда, жаңа қызығушылықтың бір түрі, әлеуметтік желінің ықпалы немесе бос уақытты толтырудың жолы секілді. Алайда, жастар арасындағы әуестік-зиянсыз құбылысқа жатпайды. Өйткені ол жеткіншектің өзін іздеу кезеңімен, қоғамда өз орнын табуға деген ұмтылысымен тығыз байланысты.

Әуестік – бейімділік, құштарлық, зауықтану.

Әуестік сипаты мен орнықтылығына байланысты ұнамды не ұнамсыз болып келеді.

Жастар музыка, кино, әдебиет, спорт немесе цифрлық мәдениет арқылы өз көзқарасын, талғамын білдіреді. Бұл кейде үлкендер тарапынан түсінбеушілікке ұшырайды. «Неге олар соған сонша беріліп кетті?» деген сұрақ жиі қойылады. Бірақ бұл-әр жеткіншектің өзінше тіл табысу тәсілі. Бұл ұғымның көптеген түрлері болады. Жастардың қызығушылығы әрдайым артады және ол шексіз. Соңғы жылдары жастар мәдениетінде шетелдік бағыттардың

отырып, тек кәріс емес, ағылшын өлеңін де қосып айтады. К-поптың белсенді әрі кең ауқымда таралып келе жатқанының бір негізі: американдық композитор, жазушы-Куинси Дилайт Джонс Billboard журналына берген сұхбатында «Көптеген Корейлік концерттерге барғанда әндерімен таң болдым. Орын барысы, хореография және орындалуы керемет болды, бірақ бір маңыздысы, мен корейлік әннің рухын сезіндім», - деп хабарлайды.

Жастарға k-рор-тың әсері екі жағдайда тиеді. Яғни, адамның өзінің қабылдауына байланысты. Қызығушылықтың жақсы жағынан, яғни тек жақсы көңіл-күй сыйлап, шынайы қуаныш сезімін білдіретін құбылыс болса, екіншісі әуестіктің белгісі ретінде

жағымсыз жағынан болуы мүмкін, адам тәуелді болып, олсыз өмірінің мәні жоқ сияқты елестетеді. Жағымсыз сынды жағдайлар өте көп кездеседі: олар айдоғдарды жанкүйер ретінде қолдау көрсетуді таңдамай, одан да көп мағынада тұратынын білдіргісі келіп, өзінің қиялымен жүру арқылы қауіпті іс-әрекеттер байқаусыздан жасайды. Осы екі айырмашылықты айқын бейнелеу үшін, онлайн желісінен К-рор жанкүйерлерінен екі түрлі пікір алдым:

Бірінші пікір қалдырушы:

– К-рор сен үшін нені білдіреді?

– Мен үшін бұл жай ғана музыка емес, үлкен еңбек пен таланттың көрінісі. Әндерін тыңдаймын, билерін көремін, шабыт аламын. Бірақ мен оларды тек әртіс ретінде қабылдаймын. Қолдаймын және шекараны түсінемін.

– Яғни бұл сен үшін қауіпсіз қызығушылық па?

– Иә. Бұл менің хоббиім сияқты. Уақытымды толық алмайды, жеке өміріме кедергі жасамайды. Олар-сахнадағы жұлдыз, мен-көрерменмін.

Екінші пікір қалдырушы:

– Ал сен үшін ше?

– Мен үшін бұл әлдеқайда маңызды. Мен олардың әр қадамын бақылап отырамын. Жаңалықтарын, жеке өмірін, кіммен араласатынын білгім келеді.

– Неге қатты бақылағың келеді?

– Өйткені мен өзімді соған жақын сияқты сезінемін. Кейде тіпті оны «менікі» деп ойлаймын. Егер басқа қыздар оны жақтырса немесе қарым-қатынас туралы жаңалық шықса, қызғанамын.

– Бұл жай қызығушылық па, әлде әуестік пе?

– Нақты білмеймін... Бірақ мен үшін ол жай әнші емес, өмірімнің бір бөлігі сияқты.

Сондықтан жастар арасындағы әуестікті біржақты бағалауға болмайды. Бұл-тыйым салатын немесе жоққа шығаратын құбылыс емес, керісінше, дұрыс бағыт-бағдар беруді қажет ететін әлеуметтік процесс.

**МАРАТОВА Сабина,
Абай Ұлттық мектебінің 11- сынып оқушысы,
Республикалық «Farabi shakirti» журналы
мен www.farabishakirti.kz желілік басылым
сайтының Жас тілшісі.
Жетекшісі: Мерзоянова Меруерт Өмірсерікқызы**

ықпалы күшейді. Соның ішінде музыкалық индустрия арқылы таралған заманауи ағымдар ерекше назар аудартады. Әсіресе Оңтүстік Кореядан шыққан поп-мәдениет біртіндеп тек музыка деңгейінен асып, стильге, өмір салтына, тіпті ойлау жүйесіне әсер ете бастады. Бұл құбылыс көпшілікке К-рор феномені ретінде белгілі.

К-рор–Оңтүстік Кореяда 1990 ж. ортасында батыстың электропоп, хип-хоп, заманауи R’n’B сынды музыкалық жанрлардың элементтерін бойына жинаған жаңа музыкалық жанр. Ол-тек ән емес, бүкіләлемдік би мен Оңтүстік Кореяның киіну ерекшелігін біріктіретін, жастар арасындағы субмәдениет. Оны айдоғдар деп аталатын, танымал жастар тобы әншілер мен бишілер болып орындайды. Олар блюз бен рэпті араластыра

Ауыл және қала: өмір сүру деңгейі қайда жоғары?

Әлемде урбанизация процесі қарқынды дамып, көптеген адамдар ауылдық жерлерден қалаларға көшуге ұмтылуда. Бұл үрдіс Қазақстан аумағында да байқалады. Қала өмірі кең мүмкіндіктер мен дамудың қайнар көзі ретінде көрінсе, ауыл таза табиғатымен, қарапайым тіршілігімен тартымды. Алайда, қай жерде өмір сүру сапасы жоғары деген сұраққа біржақты жауап беру қиын. Бұл мәселе көптеген факторларға байланысты: инфрақұрылым, білім беру, денсаулық сақтау, экология, мәдениет, әлеуметтік қарым-қатынастар.

Қала тұрғындарының көпшілігі үшін негізгі артықшылық - жұмыс орындарының, білім беру және денсаулық сақтау мүмкіндіктерінің молдығы. Қалаларда ірі өндіріс орындары, бизнес орталықтары және оқу орындары шоғырланған. Бұл жастарға өз болашағын құру үшін жақсы перспективалар береді. Мысалы, жоғары оқу орындарының көпшілігі қалаларда орналасқандықтан, сапалы білім алу үшін жастар ауылдан қалаға көшуді жөн көреді. Сонымен қатар, денсаулық сақтау саласында да қала тұрғындарына заманауи жабдықталған ауруханалар мен білікті дәрігерлердің қызметі қолжетімді.

Инфрақұрылымның жоғары деңгейі де қала өмірінің артықшылықтарының бірі. Қалаларда жолдар, қоғамдық көлік, сауда және ойын-сауық орталықтары дамыған.

ауылды тыныштық мекені ретінде бағалайды.

Ауыл тұрғындарының бір-біріне жақын, мейірімді қарым-қатынасы да маңызды фактор. Мұндай ортада адамдар бір-біріне жиі көмектесіп, ынтымақтастық танытады. Бұл ауылдық қоғамның ерекше құндылығы. Сонымен қатар, ауылдық аймақтарда дәстүрлер мен ұлттық құндылықтар жақсы сақталады. Ауыл шаруашылығы мен мал өсіру саласында жұмыс істейтіндер үшін ауылда өмір сүру қолайлы. Ауыл шаруашылығы Қазақстан экономикасының маңызды бөлігі болғандықтан, ауылдық жерлердің

әлеуетін дамыту қажеттігі туындайды. Қала мен ауыл өмірінің әрқайсысында өзіндік артықшылықтармен қатар мәселелер де бар. Қалаларда экологиялық жағдай нашарлауы, жол кептелістері және тұрғын үйдің қымбатшылығы адамдарға қиындық туғызады. Ал ауылдық жерлерде инфрақұрылымның жеткіліксіздігі, сапалы білім мен денсаулық сақтау қызметтерінің шектеулілігі байқалады.

Бұл мәселелерді шешу үшін мемлекеттік деңгейде кешенді шаралар қабылдануы қажет. Ауылдық жерлерде мектептер мен ауруханаларды заманауи стандарттарға сай жабдықтап, интернетке қолжетімділікті қамтамасыз ету маңызды. Сонымен қатар, ауыл шаруашылығы саласын дамытып, кәсіпкерлерді қолдау арқылы ауылдық аймақтардағы экономикалық белсенділікті арттыруға болады. Қалаларда болса, экологиялық проблемаларды шешуге, қоғамдық көлік жүйесін жақсартуға және қолжетімді тұрғын үй бағдарламаларын іске асыруға көңіл бөлу қажет.

Ауыл мен қала өмірінің өзіндік ерекшеліктері бар, және олардың қайсысы жақсы деген сұраққа біржақты жауап беру қиын. Бұл адамның жеке қажеттіліктері мен мақсаттарына байланысты. Біреулер үшін қаланың қарқынды өмірі мен мүмкіндіктері маңызды болса, басқалар үшін ауылдың тыныштығы мен табиғаты басты құндылық болуы мүмкін. Ең бастысы - ауыл мен қала арасындағы теңгерімді дамыту. Ауылдық аймақтардың әлеуетін арттырып, қала тұрғындары үшін қолайлы орта жасау арқылы елдің барлық өңірлерінде өмір сапасын жақсартуға болады.

САҒЫНДЫҚ Зере Азаматқызы,
Қарағанды қаласы, №59 ЖББМ
11-сынып оқушысы

Жетекшісі: Оразбаева Жанар Кенжебайқызы,
қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі

Сурет: <https://astanatv.kz/>

Бұл адамдардың өмірін жеңілдетіп, түрлі қызметтерге қолжетімділікті арттырады. Ауылдық жерлерде өмірдің қарапайымдылығы мен табиғаттың жақындығы басты артықшылық болып табылады. Ауылда таза ауа, экологиялық таза азық-түлік, тыныштық, өмір сүрудің баяу қарқыны адамдарға жайлылық сыйлайды. Қала өмірінің қарбаласынан шаршаған адамдар көбінесе

Алдағы қиын, алайда шешуші сәт

11- сынып оқушылары үшін Ұлттық бірыңғай тестілеу – үлкен жауапкершілік пен уайымға толы кезең болып есептеледі. Көп жағдайда оқушылар ҰБТ-ны өміріндегі ең маңызды сынақ деп қабылдап, одан сүрінсе, болашағы бұлыңғыр болып қалады деп ойлап қалып жатады. Алайда бұл түсінік әрдайым шындыққа жанаса бермейді деп ойлаймын.

ҰБТ-ға күндіз-түні дайындалып, бар күш-жігерін салғанымен, нәтиже әрқашан күткендей бола бермейтіні хақ. Себебі тест тек білімді ғана емес, психологиялық тұрақтылықты, уақытты басқару қабілетін және күйзеліс кезінде шешім қабылдай алуын да тексереді. Кейде тым қатты дайындалу керісінше шаршауға, күйіп кетуге әкеледі.

Кейбір оқушылар ҰБТ-ны «өмірдің соңы» ретінде қабылдайды. Бір ғана балл өз тағдырын шешіп қоятындай көрінеді. Бірақ өмір бір емтиханмен шектелмейді-ғой. ҰБТ – жоғары білімге апарар жолдардың бірі ғана. Қайта тапсыру мүмкіндігі сияқты ХХІ ғасырда балама жолдары өте көп.

Ең бастысы – ҰБТ адамды тұлға ретінде анықтамайды. Адамның қабілеті, мінезі, еңбексүйгіштігі мен армандары бір тестпен өлшенбейді. ҰБТ-дан төмен балл жинаған көптеген адамдар кейін өз саласында табысты болып, қоғамда өз орнын тапқан.

Қорытындылай келе, ҰБТ-ға жауапкершілікпен дайындалу маңызды, бірақ оны шектен тыс өмірдің басты мақсатына айналдыру дұрыс емес. Бұл – өмір жолындағы бір ғана кезең. Ал нағыз болашақ адамның өзіне деген сенімі мен табандылығына байланысты қалыптасады деп есептеймін.

АХМЕТЖАН Балнұр,
Абай ұлттық мектебінің 1- сынып оқушысы.

Жетекшісі: Төлеужан Жансая Санатқызы,
қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі.
Суреттер: <https://www.zakon.kz/pbi>

Жаңа ғимарат, жарқын білім белесіне ұмтылу

Жаңа жыл Абай ұлттық мектебінің оқушылары үшін жана мектеп сыйлады. Мектептің ашылуына Оқу-ағарту министрі Сүлейменова Жұлдыз Досбергекқызы келіп, ұстаздарымыз бен оқушыларды, ата-аналарды құттықтап, игі тілектерін арнады. Ал, шәкірттер қуанышында шек жоқ.

«Бұл құрылыс – Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың елдік мүддеге бағытталған, жүйелі және тиімді саясатының айқын көрінісі. Мемлекет басшысының білім беру саласына деген қамқорлығының арқасында біз бүгін ұлттық мектебіміздің жаңа белесіне куә болып отырмыз. Мектептің педагогикалық ұжымы озық тәжірибелерді жинақтауда, таратуда, білім беру сапасын жақсартуда маңызды рөл атқарады», – деді ұжыммен кездескен сала министрі Жұлдыз Сүлейменова.

Еліміздегі іргелі мектептің бірінде білім алып, асуларға құлаш сермеген түлектер қатарына біз де қосылмақпыз. Білім биігіне ұмтылуға мектебімізде барлық жағдай жасалған. Абай ұлттық мектебіндегі әр оқушы уақытын тиімді пайдаланып, бар уақытын білімге арнап болашақ мақсатына жетуге жұмсаса деймін. Алдымызда мектептен түлеп ұшқан аға-әпкелеріміздің өнегесі, бүгінгі жеткен жетістіктері бізді алға жетелейді. Мектебімізді бітірген түлектердің әрқайсысының еліміздің тарихына жазылып жатқан өлшеусіз еңбегі бар. Олардың қатарында журналистика саласында келе жатқан тұлғаларға ұқсап, мектебімізде журналист болуды армандаған шәкірттер баршылық.

Мектеп бітірер тұста мамандықты нақты таңдап, жандүниемізге іргетасын қалап жатқан оқушылар қатарында биылғы түлектер де бармыз. Бірнеше оқушы журналист мамандығын алуға бел буыпмыз. Республикалық «Farabi shakirti» журналы мен www.farabishakirti.kz желілік басылым сайтына жолдаған мақалаларымыз жиі

жариялануда. Оқушы еңбегін бағалаған редакция ұжымы бізді Жас тілші қатарына қабылдады. Қуанышымызда шек жоқ. Өзімізді қызықтырған тақырыпты таңдап, ойымызды жазып жіберген алғашқы шағын туындыларымыз басылым беттерінде жариялануы.

Жақында редакция ұжымы куәліктерімізді ала келді. Шығармашыл жасөспірімдерге Жас тілші куәлігін мектеп директоры Мұқашев Қайрат Манатбекұлы мен басылымдардың бас редакторы Кучукова Жанастан апайдың қолынан алу – біздің кішкентай жүрегімізге бақыт ұялатты. Бас редактормен журналистика жанрлары, бүгінгі Media саласы, жасанды интеллект, жаңа заман журналистігіне қойылатын талаптар, басқа да өзімізді қызықтырған сұрақтар туралы әңгімелестік. Шәкірттерін шығармашылыққа баулып келе жатқан ұстаздарымыз - Мерзоянова Меруерт Өмірсерікқызы мен Төлеужан Жансая Санатқызына редакцияның Алғыс хатымен марапатталды.

Редакция ұжымына да шәкірттердің шығармашылығын дамытып, әр жастың журналистикаға қадам басыуына қосып келе жатқан мол үлесіне ризашылық білдіріліп, Абай ұлттық мектебі атынан Алғыс хат тапсырылды.

АХМЕТЖАН Балнұр,
Республикалық «Farabi shakirti» журналы мен www.farabishakirti.kz желілік басылым сайтының жас тілшісі.
Алматы

ЖАҢА ДЕМ

Үш күнге созылған қарқынды түсірілімнің нәтижесінде Ахметжан Балнұрдың «Dem» атты қысқаметражды фильмі 29 қаңтар күні толық аяқталып, көрерменге жол тартты. Ал ақпанның үшінші жұлдызында Абай ұлттық мектебінде аталған туындының ресми көрсетілімі өтті. Оқушыларға арналған бұл фильм қысқа уақыт ішінде көрерменнің ыстық ықыласына бөленіп, ерекше қызығушылық тудырды.

Фильм желісі мектепке жаңадан келген оныншы сынып оқушысы Марсельдің оқиғасымен өрбиді. Оның алғашқы аптада басынан өткерген сәттері арқылы мектеп өмірінің сан қыры, жасөспірімдер арасындағы қарым-қатынас шынайы әрі нанымды түрде бейнеленеді. Тың идея мен заманауи көзқарасқа негізделген туынды оқушылар арасында жаңашылдығымен ерекшеленіп, оң бағасын алды.

Абай ұлттық мектебі үшін «Dem» фильмі – шығармашылықтағы жаңа тыныстың айқын көрінісі болды. Болашақ режиссер, 11-сынып оқушысы Ахметжан Балнұр жетекшілік еткен бұл жоба мектепке кино өнерінің жаңа лебін ала келді. Туындының жүзеге асуына оның қасында иық тірестіре еңбек еткен, талабы биік жас оператор Әбілқас Болатбек айрықша үлес қосты. Түсірілім барысында қос жас талант өз тәжірибелерін шындап қана қоймай, кино әлеміне деген қызығушылықтары мен махаббаттарын одан әрі тереңдете түсті.

Киноны актерлік құрамсыз елестету мүмкін емес. Бұл фильмде кәсіби сахна шеберлері болмаса да, өз рөлдерін шынайы алып шыққан болашақ журналистер, өнерге жақын оқушылар, тіпті жастармен бір толқында жүрген ұстаздар да бой көрсетті. Атап айтқанда, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Айгерім Төлепова басты кейіпкердің анасы рөлін сомдап, көрерменге әсерлі образ ұсынды. Сонымен қатар

бірнеше кадрда мектебіміздің директоры Мұқашев Қайрат Манатбекұлы өз өміріндегі директор бейнесін сенімді түрде алып шықты.

Фильмде 11-сынып оқушылары Нұрахмет Нәби, Орынғали Ақниет, Ахмет Болат және Шайдарбекова Айғаным актерлік шеберліктерін танытып, туындының мазмұндық тұтастығын сақтай білді. Басты рөлді сомдаған Нұрахмет Нәби болашақта өзін медиажурналистика саласында елестеткенімен, бұл фильмде кейіпкер бейнесін сәтті ашып, көрерменнің ықыласына бөленді. Ал сахна мен киноға жақын Ақниет үшін бұл рөл үлкен қиындық тудырмады. Болат пен Айғаным да өз кейіпкерлері арқылы фильмге көрік пен мағыналық тереңдік қоса алды.

Ахметжан Балнұр мен Әбілқас Болатбектің бұл бастамасы мектеп өміріне жаңа шығармашылық серпін беріп, кино өнеріне деген сенімді күшейтті. Оқушылардың ізденісі мен креативті ойынан туған «Dem» қысқаметражды фильмі көрерменнен лайықты бағасын алып, жас өнерпаздардың болашағынан үлкен үміт күттіретін сәтті жоба болды.

ШАЙДАРБЕКОВА Айғаным,
Абай ұлттық мектебінің 11«В» сынып оқушысы.
Жетекшісі: ТӨЛЕУЖАН Жансая Санатқызы.
Алматы

Глава государства Касым-Жомарт Токаев поздравил Михаила Шайдорова с завоеванием титула чемпиона зимних Олимпийских игр

В поздравлении подчеркивается, что первая в истории отечественного спорта золотая медаль в фигурном катании – это грандиозный успех исторического значения.

Президент поблагодарил Михаила за высочайшее мастерство и волю к победе.

Касым-Жомарт Токаев особо отметил, что любители спорта и все граждане Казахстана гордятся выдающимся достижением нашего спортсмена.

Глава государства принял решение наградить Михаила Шайдорова орденом «Барыс» II степени, а также выразил благодарность тренерскому штабу, Федерации фигурного катания на коньках и руководству профильного министерства за проделанную работу.

Президент пожелал олимпийскому чемпиону благополучия и новых побед.

Аида Балаева приняла участие на расширенном заседании коллегии МНВО

13 февраля 2026

Аида Балаева приняла участие на расширенном заседании коллегии МНВО

В Алматы под председательством Заместителя Премьера-министра РК – Министра культуры и информации РК Аиды Балаевой состоялось расширенное заседание коллегии Министерства науки и высшего образования РК на тему «Высшее образование и наука: год цифровизации и искусственного интеллекта».

В мероприятии приняли участие Министр профильного ведомства Саясат Нурбек, а также

более 100 ведущих ученых, руководителей вузов, международные партнеры, представители научных организаций и экспертных сообществ, профессора и преподаватели.

На заседании коллегии был заслушан отчет министра науки и высшего образования, который представил итоги работы ведомства за 2025 год и задачи на 2026 год, подчеркнув ключевые вопросы в области образования и науки, а также ход реализации концепции развития высшего образования и науки на 2023–2029 годы.

Участники также обсудили цифровую трансформацию в сфере высшего образования и науки, внедрение искусственного интеллекта, повышение качества подготовки кадров, укрепление связи науки и производства.

В своем выступлении заместитель Премьер-министра остановилась на вопросах качества вузовского и послевузовского образования, поручив наладить данную работу с учетом строгой

востребованности рынка труда по устойчивой линии министерство – вузы – акиматы.

Кроме того, Аида Балаева отметила, что сейчас мы переживаем исторический момент. Страна стоит в преддверии принятия новой Конституции. Согласно ей, отныне образование, наука и инновации, как главные условия развития человеческого капитала, провозглашаются стратегическим приоритетом страны.

В завершение заместитель Премьер-министра обозначила ряд задач, стоящих перед министерством, и дала конкретные поручения профильному ведомству.

Отметим, в рамках мероприятия зампреьера также осмотрела выставку инновационных проектов, подготовленных учеными вузов и научно-исследовательских институтов. Аиде Балаевой было представлено более 40 научных проектов, которые успешно завершились, получили патенты и на данный момент внедряются в производство.

Направления деятельности.

Высшее и послевузовское образование
Наука

техническая база и нормативная документация. Особое внимание уделено соответствию образовательных программ и учебных планов международным требованиям.

Иностранные эксперты ознакомились с организацией учебно-производственной практики, посетили современные мастерские и лаборатории. Уровень проведения практических занятий получил высокую оценку.

Информация взята с официального сайта ОАМ.

Казахстанский колледж успешно прошел международную аккредитацию

Дорожно-транспортный колледж успешно прошел международную аккредитацию в рамках системы АВЕЕК Республики Корея совместно с международной академией «Global Sara».

Процедура аккредитации проходила в несколько этапов в соответствии с утвержденной программой и графиком при участии международных экспертов. В ходе оценки была всесторонне проанализирована структура образовательной системы колледжа, механизмы управления, кадровый потенциал, материально-

МАНГИСТАУ

– Земля 360 святых

Практически голое, без растительного покрова, малонаселенное пространство сохраняет свою первозданность. Слои прошедших геологических эпох – мезозоя и кайнозоя – видны и сегодня. Дно бывшего сарматского моря отражено в окаменевших останках морской фауны, песчаниках, появившихся в результате воздействия главных природных сил – ветра, воды и испепеляющего солнца. Вид лунного пейзажа словно напоминает о том, что последний динозавр юрского периода умер совсем недавно. Кажется, будто бог только что сотворил землю и вместе с ней человека.

Мангистауцы сходятся во мнении, что именно над этим полуостровом летал дух, именно здесь он отделил свет от тьмы и твердь от воды. Эта таинственная сакральность, священность сохраняется везде, только надо научиться ее видеть. «Страной 360 святых» называла полуостров народная молва. Действительно, здесь много мест, связанных с каким-либо историческим и мифическим святым-проповедником: Шопан-ата, Кошкар-ата, Шакпак-ата, Есен-ата, Караман-ата, Ман-ата, Султан-эпе, Темир-баба, Канга-баба, Масат-ата, Баба-тукти-шашты-азиз и самый последний из них Бекет-ата. Этот список можно продолжить до ста, двухсот, трехсот, даже до 360 и более. Практически каждый уголок Мангистау и Устюрта имеет свое святое место. Только подавляющее большинство таких мест ничем не выделяется, не отличается от окружающей среды.

Одинокий холм, одинокая надгробная стела и водруженный жердь святого или нагромождение камней практически не привлекают внимания человека.

Сакральная история Мангистау начинается с XIV века. Конечно, есть более ранние объекты «святых», но и их современный образ сформировался в XIV в. XIV век – время наибольшего расцвета и упадка огромной степной империи под названием «Золотая Орда». Это был век глобальных перемен, происходивших в головах, облике и языке степняков. Хан Узбек (1312-1341) выбрал из существующих в то время в Степи религий самую молодую и сильную для своих подданных – ислам. Такая политика способствовала массовому притоку религиозных

проповедников и их групп (орденов) из южных городов Казахстана, из Центральной Азии и Ирана в степные просторы. Распространители официального ислама, стоявшие ближе к власти, имущему сословию, осели в городах Золотой Орды: Сарай-Берке, Сарайчике, Хаджи-Тархане, Казани и др. В Степь пришли и последователи нетрадиционных течений мусульманской религии. Это – отдельные дервиши или их группы, проповедующие в основном суфийские или околосуфийские взгляды в исламе. Они отвергали официальную власть богатых и имущих, распространяя свои учения среди неимущего кочевого населения и среди казачествующих изгоев. В 1350-1390 гг. на Северном Устюрте и окружающих его пустынно-степных территориях, включая и полуостров Мангистау, возникли группы первых казачествующих людей-изгоев и племен-изгоев. Они образовали некую полугосударственную казачью общность, оставившую в духовной истории Степи огромный след, хотя и не отраженный в больших письменных памятниках.

Неофициальные исламские проповедники осели в этих местах и постепенно растворились в среде вольных «есен-казаков». Эти дервиши, в основном, были последователями Ходжи Ахмеда Яссауи и выходцами из южно-казахских городов Туркестан-Яссы, Сайрам, Созак, Сыганак и др. Они выбрали центром для распространения новой религии полуостров Мангистау, отдаленный от городских центров, находящийся в тылу устюртских «есен-казаков» и защищенный благодаря полуостровной (морской и пустынной) географической замкнутости региона.

Согласно сведениям эпического материала казахов, казачествующее сообщество кочевников

состояло из 360 отдельных казачьих ватаг (казахское отау – ватага, «семья»). Очевидно, что цифра 360 – условно-символическая, но количества ватаг было достаточно, чтобы укрепился в народной памяти этот показатель. Естественно, каждая казачья ватага имела собственного проповедника-воина, своеобразного рыцаря сабли и святого Корана, и этот цифровой показатель перешел от простых групп кочевников к святым после распада и исчезновения первых казачьих обществ. Таким образом, за Мангистау закрепился эпитет «край 360 святых». Об этом знали и туркмены новой генерации, расселившиеся после XIV века, и казахи, вернувшиеся после XVIII века.

Сохранились в памяти народа и имена некоторых, наиболее известных святых, и фрагменты легенд о них. Главный из 360 – Есен-ата (казахи звали его Асан-ата). Он – фактический предводитель и родоначальник тех «есен-казаков» и святых проповедников. Согласно казахским преданиям, именно он является отцом первого казахского хана Абата (Амета, или Абака), а туркмены признают его отцом Увака (того же Абака), Омар-аты и Нур-аты. Туркмены почитали его как одного из своих прародителей, звали его «Гезли» («провидец»), а казахи – «Асан-кайгы» («Асан-печальный»). Асан-кайгы под именем Жайылхана выступает как прародитель всех казахов.

<https://e-history.kz/ru/kazakhstanika/show/12060>

Kazakhstan's National Robotics Team Formed at Alem Tech Fest 2026

14 February 2026

The winners and prize recipients of Alem Tech Fest 2026, the largest robotics and STEM technology festival in Central Asia, were awarded in Astana.

More than 5,000 school students from Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Estonia, Vietnam, and Hong Kong took part in the festival.

The award ceremony was attended by Deputy Prime Minister of the Republic of Kazakhstan – Minister of Information Technologies and Digital Development Zhaslan Madiyev, Chairman of the Management Board of Samruk-Kazyna JSC Nurlan Zhakupov, as well as representatives of sectoral ministries and organizations.

Deputy Prime Minister Zhaslan Madiyev highly praised the engineering potential of young people and noted:

«Developing robotics is an important direction of our country's digital transformation. Today we see not only students working with construction kits, but future engineers and specialists in artificial intelligence.»

These talented young people will introduce advanced technologies into industry and public administration, strengthening the country's competitiveness in the global market.»

As a result of the Central Asia FIRST Championship tournament, 50 best teams were identified and awarded cash prizes and educational grants.

In addition, Kazakhstan's national robotics team was formed from 16 top winning teams. The national team will represent the country at the FIRST Championship 2026 world finals in Houston, USA. Other prize-winning teams received qualification spots for international tournaments in North America, Europe, and Southeast Asia.

The following teams were included in Kazakhstan's national team:

FIRST LEGO League Explore: Alem Innovators;

FIRST LEGO League Challenge: FIZTEX, ToleBi Daryn, Tidal Tumble;

FIRST Tech Challenge: JelToqSun, TGJ, xCeption, SANA, KAP, Panheya, OVERTIME, Nomadic.Dragons. FTC, FIZMAT ROBOTICS, FoxSlide, MLP, Celestial.

Drone League, RoboCup Soccer, Physical AI Championship, RoboCup Rescue, and Battle of Bots.

The event was organized with the support of the Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan by the USTEM Foundation public fund and the Republican Scientific and Practical Center "Daryn." Partner organizations included the Ministry of Artificial Intelligence and Digital Development of the Republic of Kazakhstan, the Astana Hub international innovation cluster, and the Ministry of Defense of the Republic of Kazakhstan. The general sponsor was Samruk-Kazyna National Welfare Fund JSC.

Information taken from the official website of the Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan

«Қазпошта» АҚ облыстық, аудандық бөлімшелері арқылы 2026 жылға журналдық электрондық нұсқасына жазылу бағасы:

Заңды тұлғаларға: 6 айға – 3618,36; 12 айға – 7236,72

Қала, ауыл-село бойынша: 6 айға – 3344,40; 12 айға – 6688,80

Байланыс ақпараты үшін: 87017309312